

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie



**Regionální dějiny Znojemska a jejich začlenění do výuky na
místních základních a středních školách**

Bakalářská diplomová práce

Alena Žemličková

Vedoucí práce: doc. Mgr. Radmila Prchal Pavlíčková, Ph.D.

Olomouc 2024

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Regionální dějiny Znojemska a jejich začlenění do výuky na místních základních a středních školách zpracovala sama. Veškerá literatura a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

.....

Alena Žemličková

Na prvním místě patří můj obrovský dík doc. Mgr. Radmile Prchal Pavlíčkové, Ph.D., která mi byla neocenitelnou oporou a inspirací nejen během psaní této práce, ale během celého studia. Její přístup a láska k oboru se otiskly nejen v této práci, ale také ve mě samotné. Toto studium nám má ukázat, jak se stát dobrými se učiteli a díky lidem jako je paní docentka věřím, že se jimi opravdu staneme. Další poděkování chci věnovat také Mgr. et Mgr. Michaele Antonín Malaníkové, Ph.D., jejíž doporučení byla pro dokončení práce taktéž velmi podstatná. Poslední poděkování bych ráda věnovala velmi inspirativní Ing. Petře Kadlec Linhartové, která mne po dobu psaní práce ustavičně podporovala a nenechala o sobě pochybovat.

Obsah

ÚVOD	5
1. VÝUKA REGIONÁLNÍCH DĚJIN	7
1.1 VÝZNAM VÝUKY REGIONÁLNÍCH DĚJIN	8
1.2 MOŽNOSTI VÝUKY REGIONÁLNÍCH DĚJIN	9
1.2.1 Terénní výuka	10
1.2.2 Regionální výuka a muzeum	11
1.2.3 Regionální výuka a archiv	12
1.3 REGIONÁLNÍ DĚJINY JAKO SOUČÁST PRAXE A UČEBNÍCH PLÁNŮ	12
1.3.1 Analýza RVP	13
1.3.2 Překážky v zařazování regionálních dějin	14
1.3.3 Současnost a budoucnost výuky regionálních dějin	14
2. METODOLOGIE VÝZKUMU	17
2.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	17
2.2 POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR	17
2.3 KRITÉRIA VÝZKUMNÉHO VZORKU	18
2.4 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	18
2.5 PRŮBĚH VÝZKUMU	19
3. KVANTITATIVNÍ ČÁST VÝZKUMU	20
3.1 STRUKTURA DOTAZNÍKU	20
3.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKU	20
3.3 SHRnutí VÝSLEDKŮ KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU	31
4. KVALITATIVNÍ ČÁST VÝZKUMU	32
4.1 PŘEDSTAVENÍ RESPONDENTŮ	32
4.2 STRUKTURA PŘIPRAVENÝCH OTÁZEK	32
4.3 SOUPIS OTÁZEK	33
4.4 ČAS JAKO PŘEKÁŽKA V ZAŘAZOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH TÉMAT DO VÝUKY DĚJEPISU	34
4.5 RVP A JEHO PLÁNOVANÉ REVIZE	36
4.6 NAVŠTĚVOVANÉ INSTITUCE A JEJICH SPECIFIKA	38
4.7 DOSTUPNOST MATERIÁLŮ K VÝUCE REGIONÁLNÍCH DĚJIN	40
4.8 SPOLUPRÁCE MEZI UČITELI DĚJEPISU A CHYBĚJÍCÍ ZPĚTNÁ VAZBA	41
4.9 REGIONÁLNÍ DĚJINY A BADATELSKÁ VÝUKA JAKO SOUČÁST VÝUKY DĚJEPISU NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL A NIŽŠÍCH A VYŠŠÍCH ROČNÍCÍCH GYMNÁZIA	43
4.10 VYUČUJÍCÍ DĚJEPISU A DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ	44
4.11 SHRnutí VÝSLEDKŮ KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU	46
5. MOŽNOSTI MIMOTŘÍDNÍ VÝUKY REGIONÁLNÍCH DĚJIN NA ZNOJEMSKU	47
5.1 JIHMORAVSKÉ MUZEUM VE ZNOJMĚ	47
5.2 STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ZNOJMO	48
5.3 ZNOJEMSKÁ BESEDA	48
5.4 AREÁL ČS. OPEVNĚNÍ A ŽELEZNÉ OPONY V ŠATOVĚ	49
5.5 FARNOST KOSTELŮ SV. MIKULÁŠE A SV. KŘÍŽE	49
5.6 ARCHEOSKANZEN MODRÁ A ARCHROPARK PAVLOV	49
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	52
RESUMÉ	55
SEZNAM PŘÍLOH	56

Úvod

„Regionální dějiny mají významnou společenskou, výukovou a výchovnou funkci, protože poskytují lidem informace o minulosti jejich bezprostředního okolí, životního, pracovního, rekreačního, a přispívají k pěstování činorodého vlastenectví.“¹ Historická významnost jisté oblasti byla po dlouhou dobu naší minulosti jedním z mála prostředků, jimiž se mohl člověk definovat. My jako lidé přirozeně hledáme své místo ve společnosti. Přiřazením se k určitému národu, víře či vyhraněním se proti něčemu, identifikujeme sami sebe. Historie našeho regionu se promítá do mnoha faktorů, ať už ekonomických či sociálních, jež ovlivnily, jak jsme byli vychováni, a i to, kým se v konečném důsledku staneme. Povědomí o minulosti našeho bezprostředního okolí by nám mělo být zprostředkováno pomocí soustavného vzdělávání v oblasti historie, tedy školního dějepisu. Cílem mé práce je zmapovat aktuální stav výuky regionálních dějin na Znojemských základních a středních školách. Identifikovat případné překážky, jež mohou učitelům bránit v jejich častějším zařazování a také sumarizovat varianty mimotřídní výuky, které mohou učitelé využívat.

Na téma výuky regionálních dějin vznikla v posledních letech celá řada prací. Inspirací mi byla například práce Evy Muškové², která se zabývala podobným tématem s vazbou na Plzeňský kraj. Teoretické informace jsem čerpala zejména z publikace *Regionální dějiny v dějepisném vyučování na českých a slovenských školách*³, která se na tuto problematiku dívá očima různých odborníků.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První z nich se věnuje teorii výuky regionálních dějin. Zaměřuji se zde na význam regionálních dějin v kontextu vzdělávání, možnosti mimotřídní výuky tohoto tématu a taktéž na překážky v jejich zařazování. Součástí první kapitoly je taktéž analýza rámcových vzdělávacích programů včetně plánované revize.

Ve druhé kapitole popisuji metodologii svého výzkumu. Definuji zde zvolené metody sběru dat a taktéž stanovuji výzkumné otázky. Pro práci jsem zvolila metodu smíšeného výzkumu. Sběr dat byl prováděn pomocí kvantitativního dotazníku a kvalitativní metodou

¹ BARTOŠ, Josef; SCHULZ, Jindřich a TRAPL, Miloš: *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. Olomouc 2004.

² MUŠKOVÁ, Eva: *Metodika výuky regionálních dějin na příkladu Plzeňského kraje*. Plzeň 2016.

³ *Regionální dějiny v dějepisném vyučování na českých a slovenských školách: sborník z konference konané 23.-24. listopadu 2005*. Ústí nad Labem 2006.

polostrukturovaného rozhovoru. Dále v této kapitole stanovuji kritéria výzkumného vzorku a objasňuji průběh výzkumného šetření.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou zaměřeny na vyhodnocování výsledků výzkumu. Data z kvalitativní části vyhodnocuji pomocí grafů a tabulek, které následně komentuji. Informace získané v rámci kvalitativních rozhovorů jsem rozdělila na několik tematických celků, ve kterých komparuji výpovědi respondentů. Závěry dané části výzkumu jsou v obou případech shrnuty na konci kapitoly.

Poslední kapitola je věnovaná sumarizaci možností, jež mohou učitelé využívat. Výčet variant mimotřídní výuky je obohacen o zkušenosti a doporučení účastníků výzkumu. Může tak sloužit jako inspirace pro vyučující, kteří by svou výuku rádi obohatili o jiný přístup.

Vzhledem k tomu, že téma regionálních dějin je v posledních letech tématem často akcentovaným, odráží se i v plánovaných revizích Rámcových vzdělávacích programů. Tematické zařazení regionální dějin do hodin dějepisu se věnovala již řada dalších autorů, nikoliv však v podmínkách znojemských škol. Právě z tohoto důvodu mi přijde zaměření práce jako velmi přínosné a aktuální.

1. Výuka regionálních dějin

Základním cílem dějepisu, jako předmětu, je dle Základů oborové didaktiky dějepisu „seznámit žáky s historií lidstva“.⁴ Tato definice je ovšem velmi obecná a konečném důsledku mnoho uchopitelného nepřináší. Jelikož zárukou dostupnosti kvalitního vzdělání je v naší zemi stát, můžeme se zaměřit na prostředky, jimiž tuto kvalitu zajišťuje. Jako prostředníka mezi státem a školou můžeme považovat Rámcové vzdělávací programy. V úvodu do vzdělávací oblasti Člověk a společnost, do níž Dějepis spadá, se můžeme dočíst, že: „Vzdělávací obor Dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti.“⁵

Cest k dosažení těchto, a také celé řady dalších cílů, je bez pochyb mnoho. V této práci se budu věnovat zejména využití regionálních dějin. Tomu, v čem spočívá jejich výhoda i provázaností regionálních dějin s trendem badatelské výuky se věnuji v následující kapitolách. Nyní považuji za důležité vysvětlit samotný pojem regionální výuka.

Jistě není překvapením, že se regionální výuka, v rámci dějepisu, věnuje výuce historie daného regionu, avšak co je vlastně region? Původ slova můžeme nalézt v jazyce učenců, tedy latině. Odvozen je nejspíše od slova regio, jehož význam prošel určitým vývojem. Původně byl tímto výrazem označován směr, později se význam ustálil na pomezí slov hranice, kraj či čtvrť. Dále se k této definici přidalo propojení se správou daného území, a tak se výraz regio spojuje s územím, na němž probíhá určitý druh správy. A zde se dostáváme do bodu, kdy se nám tento pojem stává, z hlediska správního vývoje, velmi nepřesným. Všechna území si totiž procházela a stále prochází správními změnami, a tak by podle této definice, mělo docházet k neustálým změnám ve velikosti a rozloze regionů v průběhu staletí. Dle příručního slovníku jazyka českého vydaného v letech 1944-1948 je slovo region opětovně bez spojitosti se správním řízením a tyto nepřesnosti a drobné odchylky se objevují dodnes. Obecně však můžeme region definovat jako: „*Určitou lidskou a společensky podmíněnou územní jednotku, systém a strukturu na určitém území, včetně*

⁴ JULÍNEK, Stanislav: *Základy oborové didaktiky dějepisu*, Brno 2004, s. 88.

⁵ *Rámcový vzdělávací program pro základní [online]*. Praha 2021 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznacenyimi-zmenami.pdf>, s. 56.

její interakce s přírodním prostředím, souvislost s jinými společenskými strukturami a se vzájemnými vztahy jednotlivých částí.“⁶

Otázce vymezení pojmu region se věnuje i Zdeněk Beneš ve své studii věnující se regionální historiografii a dějepisu. Beneš uvádí dvojí význam pojmu region, a to v prvním případě jako území, které přesahuje rozsah jednoho státu (např. Balkán, či Skandinávie) a druhém jako menší území v rámci státního uskupení (např. Kladensko, Šumava). Autor dále konstatuje, že v českém prostředí je běžnější užití druhé definice.⁷

1.1 Význam výuky regionálních dějin

Regionální dějiny mají v rámci výuky dějepisu bezpochyby své místo. Jejich přínos tkví zejména ve snazším navázání vztahu mezi žákem a určitým tématem. Důraz na problematiku historie regionu umožňuje žákovi nejen prohloubení vztahu k učivu skrze místo, ale také k místu skrze učivo. Povědomí o prostoru, v němž žijeme, se poté odráží v upevňování pocitu sounáležitosti a příslušnosti k určité společenské skupině. Prostřednictvím výuky historie regionu také můžeme v žácích vzbudit úctu ke kulturnímu a historickému dědictví, k čemuž nás kromě vlastní iniciativy nabádají také Cílové zaměření vzdělávací oblasti. Kromě prohloubení těchto vazeb sledávám další výhody této formy výuky v konkretizaci a názornosti. Na příkladu regionálních dějin můžeme například zkoumat projevy významných národních či světových fenoménů na menší oblasti, ale také naopak vliv místních podmínek na globálnější vývoj. Dále také můžeme použít metodu od zvláštního k obecnému, kdy na příkladu lokální odlišnosti popíšeme obecně platná fakta.⁸

K roli regionálních dějin v rámci dějepisné výuky se vyjadřuje také řada autorů. Zdeněk Beneš ve své studii uvádí, že *„Didaktické bádání posledního zhruba půl století položilo důraz zejména na dva z těchto vnějších faktorů, na emoce a regionalitu.“⁹*

⁶ BARTOŠ, Josef; SCHULZ, Jindřich; TRAPL, Miloš: *Regionální dějiny*, s. 21-23.

⁷ BENEŠ, Zdeněk: *Regionální historiografie a školní dějepis*. In: KUKLÍK, Jan (eds.): *Regionální dějiny v dějepisném vyučování*. Ústí nad Labem 2006, s. 10.

⁸ MUŠKOVÁ, Eva: *Metodika výuky*, s. 28-30.

BARTOŠ, Josef: *Metodické otázky regionálních dějin*, Praha 1981, s. 68.

Rámcový vzdělávací program pro základní [online]. Praha 2021 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznacenyimi-zmenami.pdf>, s. 53-54.

⁹ BENEŠ, Z: *Regionální historiografie*, s. 9.

Další, poněkud nepřímou, zmínku významu o regionálních dějin můžeme nalézt v publikaci kolektivu olomouckých akademiků Pavla Kopečka, Pavla Krákory a Gabriely Cingelové, věnující se didaktice a metodice společenských věd. V rámci výčtu forem dějepisného vyučování líčí výhody a nevýhody exkurzního vyučování. Jako příklad udávají výuku v archivní učebně, a konstatují „*Tato forma výuky umožňuje využití exponátů daných institucí, je pochopitelně spojena s vyššími nároky na práci učitele, ale ve svých důsledcích přináší vysoký výukový efekt a mj. posiluje vazbu žáků k využívaným institucím.*“¹⁰ Regionální tematika zde autory není explicitně zmíněna, avšak spojení archivu s dějinami daného regionu je nasnadě.¹¹

D. Labishová a B. Grazová věnovaly, ve své publikaci věnující se didaktice dějepisu, regionální dějinám vlastní kapitolu. V rámci této kapitoly se pak věnují jak jejich významu, tak možnostem jejich využití. Velmi zajímavé mi přišlo rozdělení využití pro základní a střední školy. Autorky zdůrazňují význam regionálních dějin na obou typech škol, ovšem na školách základních vidí jejich klad v „utváření vztahu k místu a bydlišti a formování historického vědomí“¹² a na školách středních spíše upozorňují na jejich využití v rámci odborné a badatelské činnosti. Tuto činnost si autorky představují formou seminárních prací, či projektů. Mimotřídní vyučovací formy jako je odborná exkurze či exkurzní vyučování, pak doporučují zařadit v rámci dějepisných seminářů na střední škole.¹³

Ve spojení s historií regionu se tedy dá do výuky zapojovat i badatelská činnost. Lokální prameny jako např. místní tisk, městské stavby, kroniky a další, jsou žákům i učitelům velmi jednoduše dostupné, a tím pádem i snadno zařaditelné do vyučovacích struktur.¹⁴

1.2 Možnosti výuky regionálních dějin

Možností k začleňování regionálních dějin je v dnešní době nepřeberné množství. Ačkoliv se v současnosti již odkláníme od „klasické“ frontální výuky, můžeme stále pozorovat, že na mnoha školách je na ní kladen nemalý důraz. Z výzkumu Blaženy Grazové a Denisy Labischové, který zkoumal podobu výuky dějepisu na středních školách se

¹⁰ KOPEČEK, Pavel – KRÁKORA, Pavel – CINGELOVÁ, Gabriela: *Didaktika a metodika výuky společenských věd a dějepisu pro začínající akademické pracovníky*. Olomouc 2015, s. 42.

¹¹ Tamtéž, s. 42.

¹² LABISCHOVÁ, Denisa – GRACOVÁ, Blažena: *Příručka ke studiu didaktiky dějepisu*. Ostrava 2008, s. 171.

¹³ Tamtéž s. 171–174.

¹⁴ MUŠKOVÁ, E: *Metodika výuky*, s. 28–30.

dovídáme, že 86 % dotazovaných studentů uvedlo výklad učitele jako nejčastější formu výuky. Avšak i v rámci výuky frontální formou se nám nabízí možnost zakomponovat do výkladu lokální zajímavost, či promítnout fotografii, na které můžeme demonstrovat otisk historického trendu na daném regionu.¹⁵

1.2.1 Terénní výuka

Pozornost odborné veřejnosti, se však v posledních letech orientuje spíše na mimotřídní/terénní formy výuky. Pokud bychom chtěli terénní výuku definovat, můžeme ji popsat jako „*Zastřešující pojem pro rozmanité formy výuky, jejichž společným rysem je realizace v terénu, tj. mimo budovy školy.*“¹⁶ Možností k provedení terénní výuky je tedy mnoho. Jako velmi výrazný přínos se považuje zejména proměna rolí učitele a žáka. Žák se z pasivního příjemce proměňuje v badatele, který aktivně shromažďuje informace a vyvozuje z nich závěry. Učitel zde není v pozici poskytovatele veškerých znalostí, ale spíše v roli prostředníka. Žáci tak objevují jiné zdroje informací než jen znalost jejich učitele, či text v učebnici. Pokud jsou žáci z běžné výuky zvyklí na frontální formu vyučování, může pro ně být tento typ práce velmi osvěžujícím, avšak poměrně komplikovaným, dokud si na tento styl uvažování nenavyknou. Pokud však jejich vyučující pravidelně využívá aktivizačních metod výuky, můžeme předpokládat, že se terénní výuka stane pro žáky mimořádně přínosnou.¹⁷

Mezi největší výhody této formy pak patří dle Lubomíra Svobody fakt, že „*formy mimotřídní a mimoškolní práce s regionálním materiálem jsou zvláště vhodné pro vytváření a navazování podmínek pro takové získávání historických vědomostí jehož postupy odpovídají postupům historické vědy (...)*“¹⁸. Tento Svobodův výrok zazněl již v 80. letech minulého století, což poukazuje na fakt, že zájem odborné veřejnosti o regionální dějiny v rámci výuky není nic novodobého.¹⁹

¹⁵ Tamtéž, s. 36-37.

GRAZOVÁ, Blažena – LABISCHOVÁ, Denisa: *Z nejnovějšího výzkumu aktuální podoby výuky dějepisu* [online]. 2014 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/aktualni-podoba-vyuky-dejepisu/> s. 1.

¹⁶ SVOBODOVÁ, Hana a kol.: *Koncepce terénní výuky pro základní školy*. Brno 2019, s. 10.

¹⁷ SVOBODOVÁ, H: *Koncepce terénní výuky*, s. 10–12.

¹⁸ SVOBODA, Lubomír: *Regionální dějiny ve vyučování dějepisu*, České Budějovice 1986, s. 35.

¹⁹ Tamtéž, s. 35.

Kromě možnosti vlastní přípravy učitele se v ohledu terénní výuky nabízí široké spektrum institucí, se kterými lze navázat spoluprací. To samozřejmě platí i v celorepublikovém kontextu, avšak velikou výhodou využití lokálních míst je pochopitelně časová dostupnost. Nedaleká muzea, či knihovny lze totiž pohodlně navštívit v rámci jedné či dvou hodin.²⁰

1.2.2 Regionální výuka a muzeum

Spojení školy a, právě zmíněného muzea, je častou volbou učitelů. Mnohá muzea nabízejí komentované expozice, které nejsou pro vyučujícího náročné na přípravu a lze je tak jednoduše zařadit do svého programu. Na téma spolupráce muzeí a školy se roku 2006 konalo v Brně kolokvium, během něhož došlo k zasvěcení pracovníků muzeí do požadavků a cílů RVP základních škol, za účelem posílení tohoto vztahu.²¹

Vztahu školy a muzea a komplexně muzejní edukaci se ve své knize věnuje Petra Šobáňová. Zmiňuje v ní např. fakt, že v zahraničí je poměrně běžné, když jsou muzea aktivní součástí formálního vzdělávání, a to v důsledku znamená, že mohou organizovat vzdělávací semináře, které jsou uznávány jsou kvalifikace v daném oboru. V Česku je situace jiná, muzeum zde, co se vzdělávání týče, stojí na pomezí formálnosti a neformálnosti. Drobná úprava této pozice však dle Šobáňové přišla s možností zařazení spolupráce s muzeem do školních vzdělávacích programů, i spolu s probraným učivem.²²

Spolupráce mezi školou a muzejní institucí je však limitována poptávkou školy a nabídkou muzea. Učitelé totiž často vyžadují návaznost výkladu na kurikulární dokumenty školy. Muzea jako taková všeobecné kurikulum rozsahu a formy školního RVP postrádají. Jejich vzdělávací strategie se tedy musí opírat o jejich vlastní dokument. Příklad muzejní vzdělávací strategie můžeme nalézt přímo ve Znojmě. Místní Jihomoravské muzeum snaze o lepší propojení se školami věnovalo nemalé úsilí. Od roku 2012 zde začali tvořit systém edukačních programů a zainvestovali i do zřízení pozice muzejního pedagoga.

²⁰ MUŠKOVÁ, E: *Metodika výuky*, s. 36–37.

²¹ MUŠKOVÁ, E: *Metodika výuky*, 38–41.

²² ŠOBÁŇOVÁ, Petra – ŠOBÁŇ, Marek: *Muzejní edukace: rozšířené interaktivní vydání* [online]. Olomouc 2012. In: http://old.kvv.upol.cz/PROJEKTY/vv_ve_sвете_souc_um/download/muzejni_edukace.iso [cit. 2024-2-28], s. 25–26.

V současnosti muzeum nabízí edukačních programů celou řadu, tematicky se věnují nejen dějepisu a společenským vědám, ale také přírodopisu či výtvarné výchově.²³

Další poměrně často zařazovanou exkurzí je návštěva místní knihovny, ke které nás nabádá i rámcový vzdělávací program pro první stupeň základních škol.²⁴

1.2.3 Regionální výuka a archiv

Využití archivních institucí není oproti dvěma předešlým tak časté. Rozdíl mezi vztahem školy a muzea, a školy a archivu je v povinnostech archivů vůči veřejnosti. Cílem archivu totiž není seznamovat se svými materiály širokou veřejnou, a tak leží příprava programu na bedrech učitele. Přímý kontakt s prameny písemné povahy však, může žáky velmi obohatit, a to nejen souvislosti s dějepisem, ale i v rámci kritického myšlení a práce s informacemi.²⁵

Jako příklad z dobré praxe zde můžeme uvést edukační aktivity Archivu bezpečnostních složek, který pořádá dny otevřených dveří a exkurze pro žáky základních a středních škol. Během programu se žáci i veřejnost seznámí s různými aspekty totalitních režimů či s tím jaké bezpečnostní složky u nás v době komunismu působily. Dále se pak žáci, s pomocí pracovníků archivu, dostanou k práci s primárními prameny, učí se jak na ně správně kriticky nahlížet a jak jejich pravost ověřovat.²⁶

1.3 Regionální dějiny jako součást praxe a učebních plánů

Pokud se budeme zaměřovat na praktickou výuku regionálních dějin na českých základních a středních školách, měli bychom nejdříve nahlédnout do Rámcových vzdělávacích programů.

²³ ŠOBÁŇOVÁ, P. – ŠOBÁŇ, M.: *Muzejní edukace*, s. 117–118.

MAŽÁROVÁ, Monika: *Vzdělávací strategie Jihomoravského muzea ve Znojmě*. Brno 2015 (nepublikovaná magisterská diplomová práce), s. 120-126.

DURAJKOVÁ, Vladimíra: *Zpráva o činnosti Jihomoravského muzea ve Znojmě za rok 2022*. Znojmo 2023. s. 16–17.

²⁴ MUŠKOVÁ, E: *Metodika výuky*, s. 38–41.

²⁵ MUŠKOVÁ, E: *Metodika výuky*, s. 38–41.

²⁶ HANOVSKÁ, Lenka: *Archiv bezpečnostních složek a jeho edukační potenciál*. Paměť a dějiny 13, 2019, 3, s. 68–72.

1.3.1 Analýza RVP

Najít zde pojem region ve smyslu výuky dějepisu není jednoduché. Při detailní analýze výskytu pojmu region v RVP, jsem došla k následujícím zjištěním. Napříč celým dokumentem se slovo region vyskytuje celkem 45krát. Vůbec nejčastěji se zmínka o regionu vyskytuje v sekci Zeměpis a celkově si zde můžeme nalézt 21krát. Ve většině ostatních kapitol, ve kterých jsem odkaz na region dohledala se vyskytuje většinou po jedné či dvou zmínkách (jsou to například kapitoly: Mediální výchova, Enviromentální výchova či Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech). Větší pozornost pak obracíme na Vzdělávací oblast Člověk a společnost, do níž patří Výchova k občanství a Dějepis. Zmínku o regionu nacházíme však pouze dvakrát. Jednou v rámci Výchovy k občanství a jednou jako součást charakteristiky vzdělávací oblasti, kde je uvedeno následující: „Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím zařazování dějin regionu i dějin místních“²⁷

Výjimkou, co do četnosti regionálních témat, je zde vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Tato oblast je určena pro žáky 1. stupně a slovo region je zde využito celkem třináctkrát. Z mého pohledu je poměrně zajímavým faktem, že zde můžeme nalézt odlišnost v míře začlenění regionální tematiky oproti předmětům, které na tuto oblast navazují na druhém stupni. Ke propojování učiva s regionálními souvislostmi zde totiž nenabádá pouze charakteristika vzdělávací oblasti, jako je tomu v případě Dějepisu, ale odkazuje k němu i vzdělávací obsah. V rámci okruhu Lidé a čas můžeme vyhledat výstup „Uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji“²⁸, či učivo „Regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost“²⁹. Z toho zjištění můžeme konstatovat, že důraz na regionální témata se s přechodem na druhý stupeň snižuje. Prakticky totožné výsledky mi přinesla i analýza RVP G, tedy rámcové vzdělávací programy pro gymnázia.³⁰

Když se vrátíme ke kapitole „*Význam výuky regionálních dějin*“, a zvážíme názory odborníků na zařazení regionální dějin do výuky, připadá mi logické se ptát: Jak je možné,

²⁷ *Rámcový vzdělávací program*, s. 1–163.

²⁸ Tamtéž, s. 48.

²⁹ Tamtéž, s. 49.

³⁰ Tamtéž, s. 44–63.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online]. Praha: MŠMT, 2007 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>, s. 5-95.

že i přes téměř jednoznačné doporučení odborníků neobsahuje závazný dokument, podle kterého se řídí vzdělávací systém našeho státu, regionální tematiku v konkrétnějších rysech?

1.3.2. Překážky v zařazování regionálních dějin

Jednou z částí mé výzkumné práce bude i identifikovat potíže, které učitelům brání v častějším začleňování těchto témat. Ve studii Zdeňka Beneše můžeme nalézt pasáž ve které uvažuje nad vztahem regionální historiografie a praktické výuky regionálních dějin. Uvádí, že ze strany regionálních historiků vychází celá řada podnětů pro výuku, ovšem při procesu začleňování těchto informací do výuky chybí, jak Beneš definuje „prostředník“, který byl materiály připravil ke snadnějšímu využití. Za nejefektivnější způsob začleňování regionálních témat pak považuje vlastní badatelskou činnost učitelů. Možnost tvorby ŠVP pak otevírá veliký prostor pro iniciativu ze strany učitelského sboru. V závěru článku autor ještě poukazuje na propojení problematiky regionálních dějin a etnických otázek, které jdou podle něj ruku v ruce.³¹

Paní A. Šerberová ve svém článku identifikuje jako jeden z hlavních problémů čas. Dle jejího názoru totiž dochází k utlačování některých méně potřebných oborů na úkor jiných. Učitel stojí dle jejích slov před dilematem, kdy se rozhoduje, zda čas uspořené na méně důležitých tématech „*lehkovážně utratit při výuce regionálních témat*“³², či probírat dál. Citovanou část bychom měli nejspíše brát s nadsázkou, jelikož v další části textu se autorka vyjadřuje o regionální výuce velmi pozitivně a považuje ji za neoddelitelnou součást výuky dějepisu.³³

1.3.3 Současnost a budoucnost výuky regionálních dějin

O tom, jakým směrem se budou trendy ve výuce orientovat v dalších letech si z mé pozice dovolím spíše polemizovat. Názor odborné veřejnosti se však odráží například v plánované Revizi RVP, která již má své průběžné výstupy. V těchto dokumentech, které vyšly v únoru loňského roku, jsem dohledala pasáže, které odkazují na regionální témata a s nimi, dle mého názoru, úzce spjatou mimoškolní výuku. Prvním z nich je: „*Výuka by*

³¹ BENEŠ, Z: *Regionální historiografie*, s. 9.

³² ŠERBEROVÁ, Anna: *Regionální dějiny v přípravě učitelů na katedře historie ÚHS UJEP v Ústí nad Labem*. In: KUKLÍK, Jan (eds.): *Regionální dějiny v dějepisném vyučování*. Ústí nad Labem 2006, s. 53–59.

³³ ŠERBEROVÁ, A: *Regionální dějiny v přípravě*, s. 53–59.

měla také probíhat v běžném životě a v mimoškolním prostředí (např. Exkurze, komunitní akce, terénní výuka, programy neformálního vzdělávání). Orientace na budoucnost a na opakované reflektování prožitků ve výuce by měla umožnit hlubší emocionální zapojení žáků, což pomůže k prohloubení zodpovědnosti žáků za sebe, svůj budoucí život, za své vztahy, rodinu, komunitu, obec, stát, Evropu i planetu Zemi.“³⁴ Nalézáme zde odkaz na mimoškolní prostředí, terénní výuku a odpovědnost za svou komunitu a obec. To jsou bezpochyby faktory, které můžeme v mimotřídní regionální výuce dějepisu splňovat.

Druhou mnou vybranou pasáží je: „V Dějepisu věnovat více prostoru moderním dějinám a vztahu historických témat k současnému světu, orientovat se na badatelskou formu výuky“³⁵ Mimotřídní a badatelská výuka jdou dle mého pohledu ruku v ruce. Spousta muzeí a dalších institucí se snaží tomuto trendu naslouchat a vytvářet nové edukační programy. Hmotné prameny měst a vesnic, v podobě architektury, jsou pro badatelskou výuku skvělým a dostupným materiálem, který se doslova nabízí k využití.

Další podporu regionálních dějin můžeme nalézt v revizi očekávané výsledky učení, které nedávno vyšlo na webových stránkách národního pedagogického institutu. Revidovaná struktura se nově dělí na dva celky, a to na části Poznáváme minulost a Tvoříme dějiny. První zmínku o regionálních dějinách nalezneme již v úvodních odstavcích, kde je uvedeno. „Obecné historické problémy „velkých“ politických dějin jsou ve výuce dějepisu doplňovány tématy z regionálních či kulturních dějin, dějin každodennosti, menšin, mentalit, genderu.“³⁶ Další zmínka je dokonce již samostatným očekávaným výstupem. „Podílí se na utváření historického významu nebo uchování fyzického stavu kulturních památek nacházejících se v blízké obci, regionu nebo na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.“³⁷ Pokud se tato verze revize schválí, mohla by tak být přímou odpovědí na moji připomínku v předchozí kapitoly. Tam jsem totiž upozorňovala na fakt, že regionální dějiny nejsou součástí RVP v dostatečně konkrétních rysech. Schválením této změny by se však moje představa o konkrétnosti zcela naplnila. Součástí každého očekávaného výstupu je totiž také seznam dílčích kroků, které by měly vést k jeho naplnění. A právě zde

³⁴ *Koncepce revize vzdělávací oblasti Člověk a společnost* [online]. Praha, 2023 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/koncepce-cas.pdf>, s. 5.

³⁵ Tamtéž, s. 3.

³⁶ *Revize rámcových vzdělávacích programů, Úvod, Základní vzdělávání, Vzdělávací oblasti, Člověk a společnost, Dějepis* [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani/vzdelavaci-oblasti/cas/dej>.

³⁷ Tamtéž.

můžeme nalézt následující krok. „Zjistí, jaké hodnotné objekty se nacházejí v jeho obci či regionu – v ideálním případě se seznámí s fyzickým stavem a historickým významem vybraného hodnotného objektu přímo na místě.“³⁸ V případě uvedení této revize v platnost se tedy dočkáme zcela konkrétního podnětu, který by měl vést k častějšímu zařazování regionálních dějin a to, jak uvádí citovaný text, v ideálním případě, přímo na místě.

Na otázku, jak vypadá výuka regionálních dějin v praxi Znojemských škol, se budu snažit odpovědět v následujících kapitolách. Jistý pohled do této problematiky nám může přinést například studie Anny Šerberové. Ta prováděla výzkum v rámci výuky semináře z didaktiky na katedře historie ÚHS UJEP. Předmětem zájmu byla osobní zkušenost studentů s výukou regionálních dějin v rámci předchozího studia. Šerberová pak uvádí, že většina z respondentů sice odpověděla, že jejich zkušenost s touto výukou je pouze okrajová, avšak ne zcela opomenutá.³⁹

Kristýna Benešová se v rámci své magisterské práce věnuje podobné problematice, tedy míře výuky regionálních dějin, na Kladensku. Na základě svého výzkumu konstatuje, že všichni vyučující dějepisu, jenž se do výzkumu zapojili, dle svého názoru regionální tematiku zařazují. V další části práce byl však tento výsledek částečně zpochybněn, jelikož téměř polovina z dotazovaných žáků odmítla, že by byla s regionálními dějinami seznámena. Podobných výsledků dostáhla i studie Gracové a Labishové, kterou již uvádím výše. Předmětem výzkumu zde sice nebyla četnost zařazování regionálních témat do výuky, nýbrž četnost využívání metod nejrůznějších při výuce, ale výsledky opět poukazují na rozdílnost mezi odpověďmi žáků a učitelů. Autorky zde dále uvádí, že rozdíl mohl být způsoben tím, že do výzkumu se zapojili pouze ti učitelé, kteří mají zájem o další vzdělání nikoliv všichni, či tím, že se učitelé snaží svoji práci zachytit v co nejlepším světle.⁴⁰

³⁸ Revize rámcových vzdělávacích programů, Úvod, Základní vzdělávání, Vzdělávací oblasti, Člověk a společnost, Dějepis, Tvoříme dějiny, CAS-DEJ-002-ZV9-017 [online]. [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani/vzdelavaci-oblasti/cas/dej>.

³⁹ ŠERBEROVÁ, A: *Regionální dějiny v přípravě*, s. 53–61.

⁴⁰ GRAZOVÁ, B: *Z nejnovějšího výzkumu*, s. 1–2.

BENEŠOVÁ, Kristýna: *Využití regionální historie ve výuce dějepisu na příkladu Kladenska*. Praha 2019 (nepublikovaná magisterská diplomová práce), s. 75–77.

2. Metodologie výzkumu

Cílem mého výzkumu je zmapování dosavadního začleňování regionálních témat do výuky dějepisu na znojemských základních školách (dále ZŠ) a gymnáziích. Výzkum se zaměřuje na popis stavu a identifikaci překážek, které učitelé v tomto směru spatřují a okrajově také na nabídku metodických pomůcek, které jsou jim k dispozici. Výzkum je veden smíšenou formou, přičemž ve svém bádání kombinuji kvantitativní dotazníkové šetření a kvalitativní metodu polostrukturovaného rozhovoru. Do kvantitativní části rozhovoru byli podle kritérií, které zmiňuji v jedné z podkapitol, osloveni vyučující znojemských ZŠ a gymnázií. Ve městě Znojmě se nachází dohromady 6 základních škol a 2 gymnázia.⁴¹

2.1 Dotazníkové šetření

Dotazník je jednou z nejpoužívanějších metod sběru dat. Mezi jeho přednosti patří zejména získání poměrně velkého množství informací i při malé časové náročnosti. Cílem dotazníkového šetření je zjistit, či změřit mínění lidí, resp. Respondentů. Na to musíme brát ve velké míře zřetel, jelikož výsledkem dotazníků není obecná pravda, ale pouze soupis mínění jeho účastníků. Dotazník musí splňovat celou řadu pravidel, jako např. Že jeho otázky musí být jasné a srozumitelné, nebo že se musí vyhýbat otázkám vzbuzující předpojatost. Je zpravidla tvořen čtyřmi druhy otázek: uzavřenými, otevřenými, polouzavřenými a škálovými.⁴²

2.2 Polostrukturovaný rozhovor

Polostrukturovaný rozhovor je jednou z nejčastěji využívaných metod v rámci kvalitativních výzkumů. Podstatou této metody je soubor otázek, které si osoba, jež výzkum provádí, předem připraví a zpracuje do osnovy. Následný rozhovor je poté veden pomocí těchto připravených otázek a také otázek dalších, které vyvstanou v průběhu dialogu. Nejdůležitější částí rozhovoru je pak tzv. Jádru, tedy soubor otázek, které nutně musí být položeny. Mezi pozitiva této metody můžeme považovat zejména jeho flexibilitu a také možnost odhalit, na první pohled, skryté aspekty problematiky. Oba aktéři

⁴¹ EMANOVSKÝ, Petr: *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Olomouc 2013, s. 9–14.

⁴² Tamtéž, s. 38–40.

rozhovoru jsou zde na rovnocenné pozici, což může mít své klady i zápory. Možnost částečného vedení rozhovoru respondentem ukazuje výzkumníkův respekt vůči názoru a pohledu druhého aktéra a zároveň může přinést výzkumu plodné závěry. Stejně tak nás ovšem může přivést do slepé uličky. V případě vedení tohoto typu rozhovoru je tedy nutné správně odhadnout celou řadu aspektů, které mohou průběh ovlivnit. Aby výzkumník dosáhl co nejlepších výsledků může během konverzace měnit pořadí i styl otázek. Po proběhlém dialogu vždy reflektuje získané informace a v případě potřeby je promítne do rozhovoru příštího.⁴³

2.3 Kritéria výzkumného vzorku

Jelikož je cílem výzkumu zmapování současné situace výuky regionálních dějin v rámci hodin dějepisu na znojemských základních školách a gymnáziích, snahou v rámci kvantitativního výzkumu je oslovit co největší množství respondentů. Ti byli voleni dle jednoduchých kritérií.

1. Jsou učiteli na jedné ze znojemských základních či středních škol, popřípadě gymnáziu
2. Jednou z jejich aprobací je dějepis
3. V současnosti jej aktivně vyučují

Pro kvalitativní část výzkumu je kritériem pro zařazení v první řadě účast na kvantitativní části. Na základě odpovědí na dotazník jsou osloveni respondenti, kteří projeví zájem o účast v další části výzkumu. Ti z nich, kteří na pozvánku zareagují vytvoří výzkumný vzorek ⁴⁴

2.4 Stanovení výzkumných otázek

Jako výzkumné otázky jsem si zvolila:

1. Jak se na znojemských základních školách a gymnáziích dle učitelských výpovědí vyučují regionální dějiny?
2. Jakou důležitost přisuzují učitelé a učitelky regionálním dějinám v rámci výuky dějepisu?

⁴³ MIŠOVIČ, Ján: *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha 2019, s. 79–84.

⁴⁴ EMANOVSKÝ, P: *Úvod do metodologie*, s. 32–34.

3. Jaká je z pohledu učitelů a učitelek největší překážka v častějším začleňování?
4. Jak učitelé a učitelky dějepisu hodnotí množství a dostupnost podpůrných materiálů k výuce tohoto tématu?

2.5 Průběh výzkumu

Učitelé pro první část výzkumu, tedy dotazníkové šetření, byli vybíráni, jak je již zmíněno výše, dle jednoduchého kritéria – jsou učiteli dějepisu na jedné ze znojemských základních či středních škol popřípadě gymnáziu. Z důvodu velikosti vzorku jsem se rozhodla kontaktovat ředitele příslušných škol s žádostí o rozeslání dotazníků mezi své dějepisáře. Na základě této žádosti jsem však získala pouze dvě odpovědi, a tak jsem se rozhodla kontaktovat vyučující napřímo. Získat kontakt na učitele nebylo u mnohých škol jednoduché. Na internetových stránkách škol jsem sice dohledala mailový kontakt, ovšem hned několikrát se mi nepodařilo zjistit u daných pedagogů jejich aprobece. Pomocí mailu jsem nakonec oslovila celkem 27 učitelů ze mnou zacílených škol.

V úvodní otázce jsem učitele vyzvala k uvedení své školy a případně zájmu o další spolupráci i k zanechání kontaktu. Z učitelů, kteří by tento zájem projevíli, jsem chtěla vybírat vzorek respondentů pro kvalitativní část výzkumu, tedy polostrukturovaný rozhovor. Výsledky dotazníku mi měly odhalit, jak se učitelé staví k významu výuky regionálních dějin v rámci hodin dějepisu, zda je oni sami zařazují a jak. Dále jestli je podle nich k této tématice dostatek podpůrných materiálů a také zda s žáky podnikají mimotřídní výuku ve městě. Na dotazník mi odpovědělo deset vyučujících ze základních škol a gymnázií. Vzhledem k tomu, že žádný z respondentů neučí na střední škole, dále tento termín nevyužívám.

Cílem polostrukturovaných rozhovorů bylo získat konkrétnější představu o způsobech začleňování regionálních témat. V rámci dotazníku projevilo zájem o další spolupráci celkem osm respondentů. Tyto zájemce jsme následně oslovila s nabídkou osobního, či online setkání. Na e-mail mi odpověděla však pouze polovina z nich a schůzku se mi podařilo realizovat ve třech vyučujících.

3. Kvantitativní část výzkumu

Metodou využitou při této části výzkumu byl dotazník, vytvořený prostřednictvím platformy Google Forms. Při tvorbě dotazníku jsem jako hlavní kritérium kladla jednoduchost a srozumitelnost. Mým cílem bylo, aby jeho vyplnění nezabralo respondentům více než 10 minut a zároveň mi přinesl ucelený pohled na postoj učitelů k problematice regionálních dějin.

3.1 Struktura dotazníku

Dotazník byl sestaven z deseti otázek různého druhu. Dvakrát byla použita otázka otevřená, pětkrát uzavřená a třikrát polouzavřená. Otázky se zaměřovaly na postoj učitele k výuce regionálních dějin. Dotazník byl rozdělen na dvě sekce. V první jsem se zaměřila obecně na výuku regionálních dějin, na to, zda ji učitelé považují za podstatnou, jakými metodami regionální témata zařazují, jaká témata to jsou nebo také zda se v souvislosti s těmito tématy mění pozornost a motivace žáků. Druhou část dotazníku jsem zaměřila na mimotřídní výuku v podobě exkurzí. Ptala jsem se na četnost těchto exkurzí a také na konkrétní instituce či místa.⁴⁵

3.2 Výsledky dotazníku

Na mnou rozeslaný dotazník odpovědělo z přibližně 27 oslovených respondentů 10. Důvodem, proč nemohu přesně určit počet oslovených učitelů je fakt, že jsem nejdříve kontaktovala ředitele vybraných škol s žádostí o rozeslání dotazníků mezi své dějepisáře a následovně jsem sama oslovila 27 mnou dohledaných učitelů. Je tedy možné, že byli osloveni i učitelé, u kterých, se mi nepodařilo dohledat kontakt.

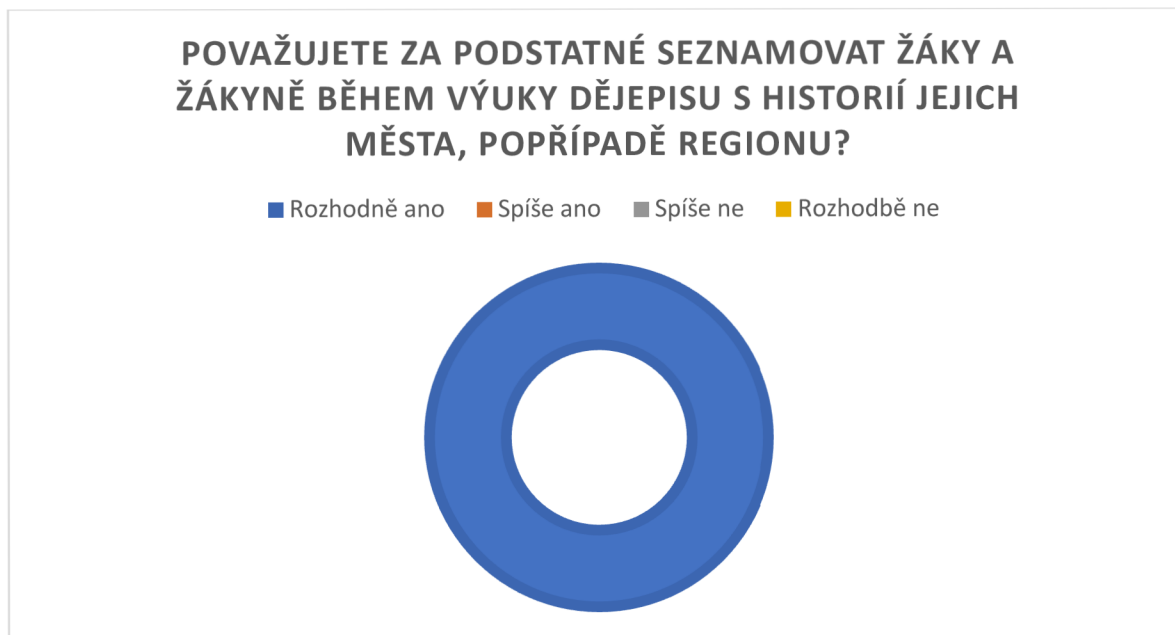
Z deseti dotazníků jsem získala poměrně veliké a ucelené množství informací, jež působí poměrně jednotně. Učitelé se ve spoustě odpovědí shodují a důkazem toho může být hned otázka č. 1.

⁴⁵ Příloha č. 1.

Otázka č. 1: Považujete za podstatné seznamovat žáky a žákyně během výuky dějepisu s historií jejich města, popřípadě regionu?

Tato otázka byla strukturovaná škálově. Respondenti měli na výběr ze čtyř možností a to:

- a) Rozhodně ano
- B) Spíše ano
- C) Spíše ne
- D) Rozhodně ne

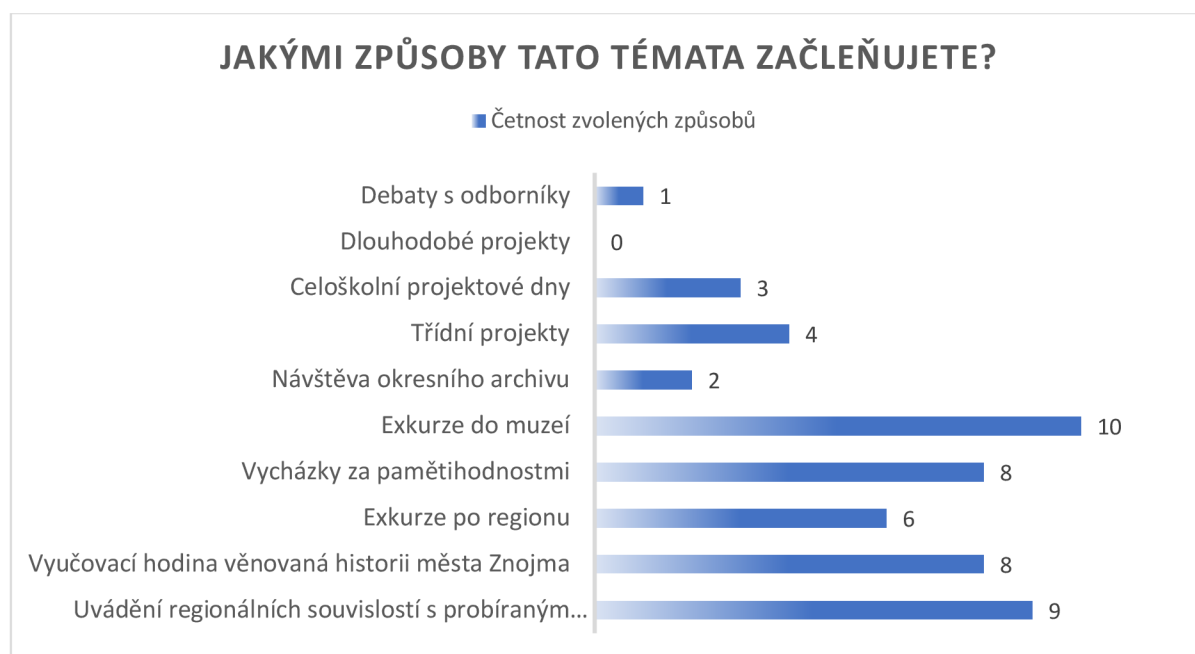


Graf č. 1

Všichni respondenti se zde jednohlasně shodli a označili první variantu tedy „rozhodně ano“. Fakt, že všichni zúčastnění učitelé vnímají důležitost regionálních dějin ve výuce dějepisu, je skvělým odrazovým můstkem v rozvoji této problematiky.

Otázka č. 2: Jakými způsoby tato témata začleňujete?

V této otázce vybírali respondenti z deseti připravených odpovědí, přičemž mohli připojit i svou vlastní. V rámci jedné odpovědi mohlo být zvoleno více možností, jelikož je jasné, že způsobů mohou mít učitelé několik.



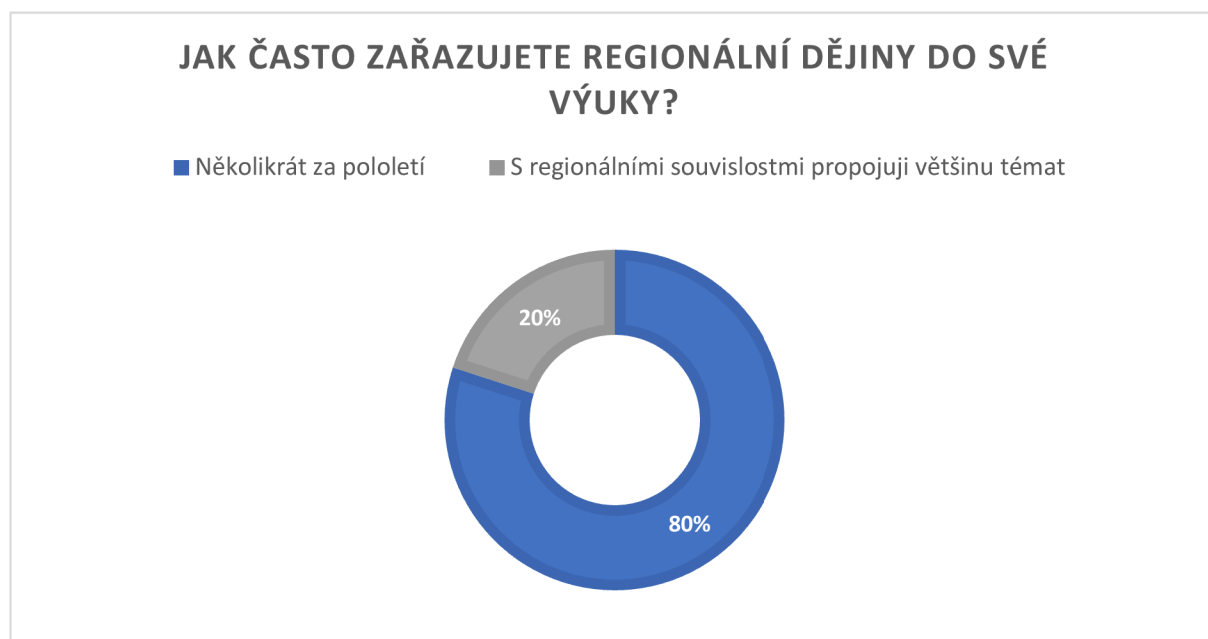
Graf č. 2

Z grafu č. 2 vyplývá, že nejčastěji využívaným způsobem zařazování regionálních témat je „Exkurze do muzeí“. V rámci kapitoly č. 2 jsem se věnovala edukačnímu potenciálu muzea a taktéž uváděla, jaké možnosti a edukační programy nabízí jedno ze znojemských muzeí. Tomu, jak učitelé vnímají spolupráci s muzeem a také jak jej využívají, se budu věnovat v rámci kvalitativní části výzkumu, jelikož je toto téma součástí našich rozhovorů. Poměrně četné zastoupení zde má i „Uvádění regionálních souvislostí s probíraným tématem“. Osm respondentů uvedlo, že historii města Znojma věnují celou vyučovací hodinu. Mimo třídní výuku můžeme kromě exkurzí do muzea nalézt i v možnostech „Vycházky za pamětihodnostmi“ či „Exkurze po regionu“. Na která místa učitelé s žáky vyráží se dozvíme u otázky č.9. Minimálně označené způsoby jsou poté „Dlouhodobé projekty“, „Návštěva okresního archivu“ či „Debaty s odborníky“.

Otázka č. 3: Jak často zařazujete regionální dějiny do své výuky?

Otázka č. 3 byla otázkou uzavřenou. Respondenti mohli volit ze čtyřech stanovených odpovědí.

- a) Maximálně 2x za školní rok
- b) Výjimečně
- c) Několikrát za pololetí
- d) S regionálními souvislostmi propojují většinu témat



Graf č. 3

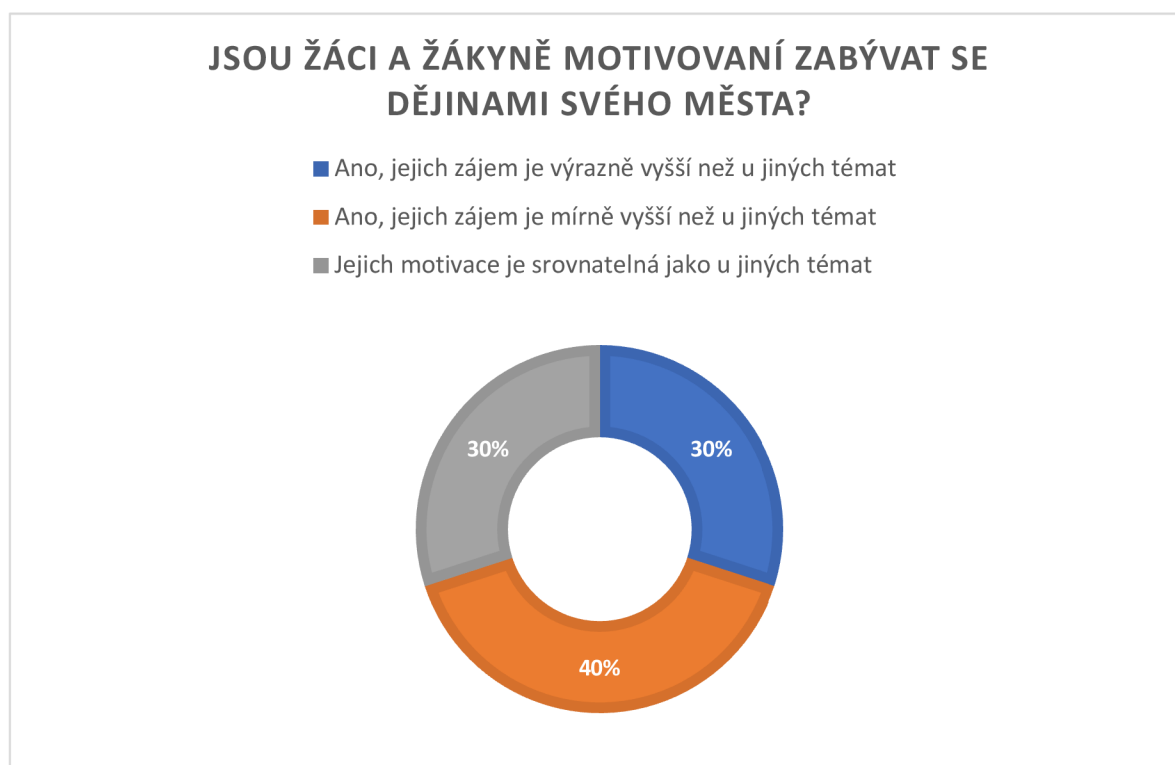
Na základě výpovědí respondentů můžeme pozorovat, že k zařazování regionálních dějin do výuky dochází poměrně často. Osm vyučujících uvedlo, že regionální témata zařazují několikrát za pololetí a dva dokonce, že s nimi pracují u většiny témat. Na tyto výsledky, však musíme nahlížet kriticky, jelikož nevíme, do jaké míry bylo toto zanesení regionální souvislosti přínosné.

Otázka č. 4: Jsou žáci a žákyně motivovaní zabývat se dějinami svého města?

Tato otázka se měla lehce dotknout otázky motivace. V této uzavřené otázce měli respondenti porovnat motivaci žáků u výuky klasické a u té, jenž pracuje s dějinami jejich města.

Na výběr měli z následujících možností:

- a) Ano, jejich zájem je výrazně vyšší než u jiných témat
- b) Ano, jejich zájem je mírně vyšší než u jiných témat
- c) Jejich motivace je srovnatelná jako u jiných témat
- d) Ne, žáci nevykazují o tuto problematiku zájem



Graf č. 4

U této otázky se poprvé setkáváme s poměrně rozdílnými odpověďmi. Tři vyučující mají pocit, že motivace žáků se s regionálními tématy nemění. Oproti tomu tři další mají pocit, že je výrazně vyšší. 40 % respondentů pak uvedlo, že nárůst motivace není příliš výrazný, ale dochází k němu.

Otázka č. 5: Máte k této tematice dostatek výukových materiálů či jiné podpory?

Pátá otázka byla první otevřenou otázkou v rámci tohoto dotazníkového šetření. Učitelé tak měli možnost se zde rozepsat. To, jaké možnosti aktuálně mají a zda již existuje nějaký prostředník, o kterém se zmiňuje Z. Beneš, bylo cílem zjištění v rámci této otázky.⁴⁶

Seznam odpovědí na otázku č. 5
Ne
Většinou si materiály dohledávám sama.
Ano
Využívám vlastních materiálů
Materiálů zaměřených na dějiny Znojemska by mohlo být k dispozici více.
Vytvářím si pro ně vlastní materiály, např. Prezentace
Ano
Ano, učím 41 let, takže mám materiály už dávno nashromážděny k výuce.

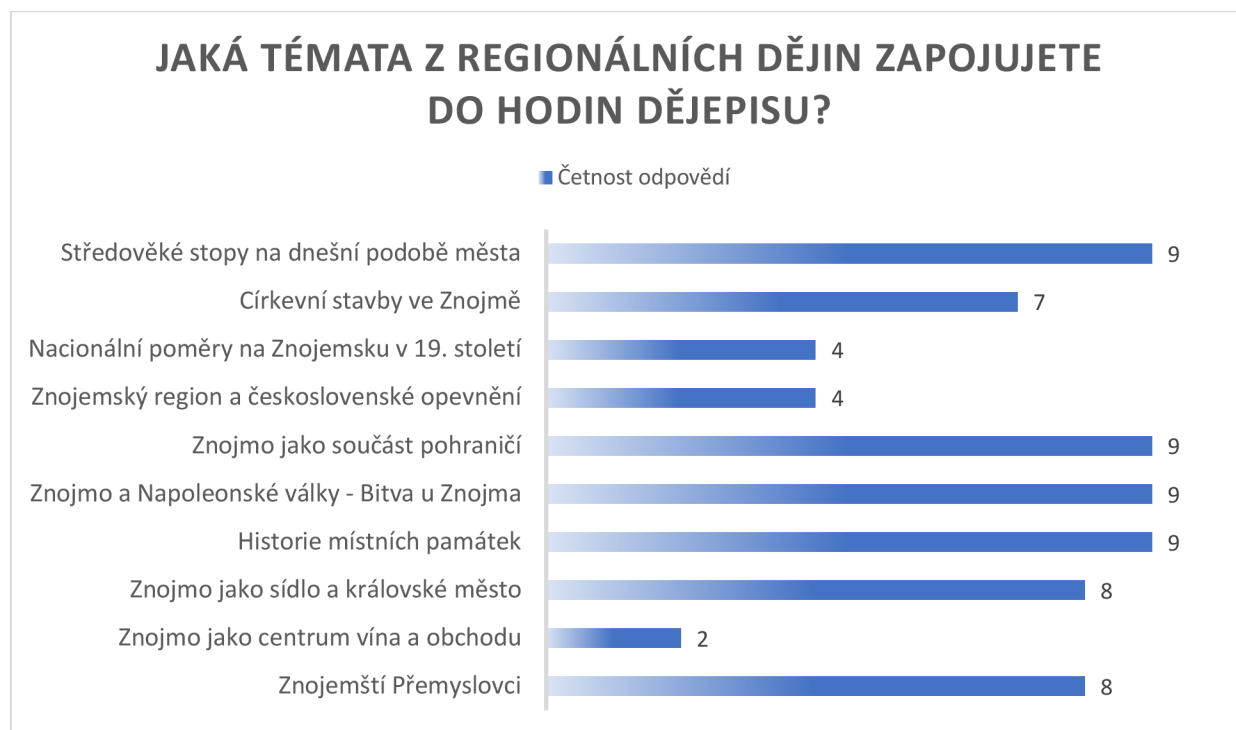
Tabulka č. 1

V tabulce č. 1 můžeme opět vidět poměrně různorodé odpovědi na tuto otázku. Největší část respondentů uvedla, že si materiály musí dohledávat samostatně. Jistou roli zde na základě poslední odpovědi také jistě hraje praxe daného učitele, během které si sám nashromáždí množství materiálů. Objevily se zde jak názory, že materiálů je dostatek, tak názory opačné. Tomu, jak učitelé materiály vyhledávají, s kterými institucemi v tomto ohledu mohou spolupracovat, či jaký je jejich detailnější postoj k současné nabídce výukových materiálů se taktéž věnuji v další části výzkumu.

⁴⁶ BENEŠ, Z: *Regionální historiografie*, s. 9.
ŠERBEROVÁ, A: *Regionální dějiny v přípravě*, s. 53–59.

Otázka č: 6: Jaká témata z regionálních dějin zapojujete do hodin dějepisu?

V rámci této otázky měli respondenti možnost zvolit vícero odpovědí z předepsané nabídky, či doplnit další.



Graf č.5

Seznam odpovědí v možnosti „Jiné“
Pravěké osídlení (Těšetice-Kyjovice)
Velká Morava, Karel IV. Ve Znojmě
Znojmo 1918-1938
Slavné osobnosti na Znojemsku, pravěk Znojemska

Tabulka č. 2

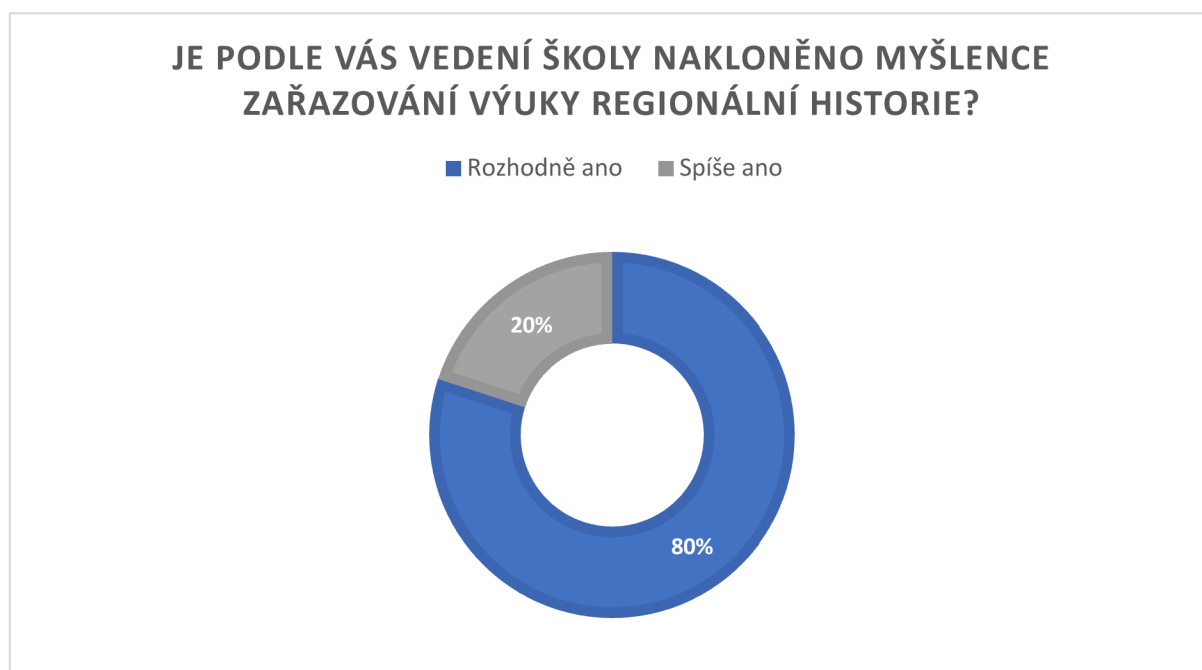
V grafu č. 5 můžeme pozorovat jaká témata vyučující zařazují do výuky nejčastěji. Vůbec nejčetněji jsou označena témata: „*Středověké stopy na dnešní podobě města*“, „*Znojmo jako součást pohraničí*“, „*Znojmo a Napoleonské války*“ a „*Historie místních památek*“. V těsném závěsu se poté drží témata: „*Znojmo jako sídlo a královské město*“, „*Znojemští Přemyslovci*“ a „*Církevní stavby ve Znojmě*“. Dle výpovědí respondentů tedy můžeme předpokládat, že tato témata považují v kontextu regionu za nejdůležitější. V tabulce doplňující graf poté můžeme vidět soupis odpovědí, které respondenti uvedli u možnosti „*Jiné*“. Dle těchto informací tedy můžeme vyvodit, že mezi poměrně často zařazované téma, patří také pravěké osídlení na Znojemsku. Mezi témata s menší četností pak řadíme

„Nacionální poměry na Znojemsku v 19. století“ „Znojemský region jako součást československého opevnění“ a „Znojmo jako centrum vína a obchodu“.

Otázka č. 7: Je podle Vás vedení školy nakloněno myšlence zařazování výuky regionální historie?

Mým cílem u této otázky bylo základně zmapovat situaci na úrovni vedení školy – učitel. U této otázky mohli respondenti, podobně jako u otázky č. 4, volit ze čtyřech stanovených odpovědí.

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne



Graf č. 6.

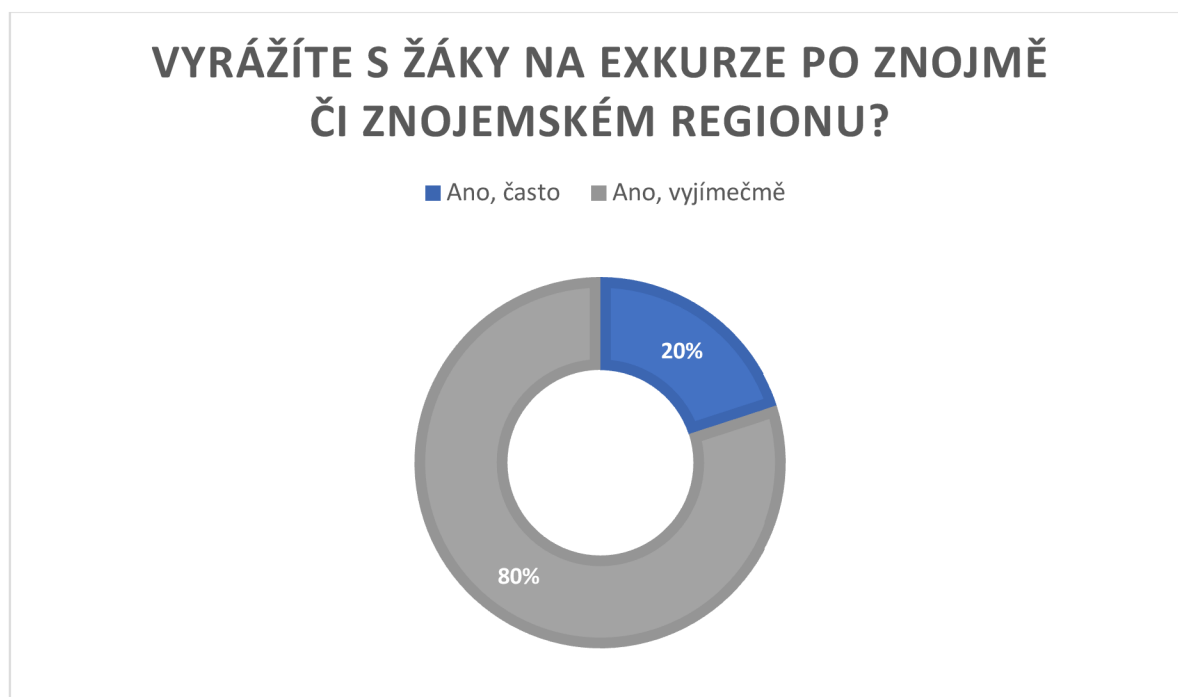
Výsledek této otázky byl poměrně jednoznačný. Všichni respondenti se zde shodli, že ze strany vedení školy cítí v souvislosti se zařazováním regionální dějin nemalou podporu.

Otázka č. 8: Vyrážíte s žáky na exkurze po Znojmě či znojemském regionu?

Otázka 8. až 10. Jsou součástí druhého bloku otázek. V této části se již konkrétně zaměřuji na zkušenosti respondentů s mimotřídní výukou v podobě exkurzí.

Respondenti měli možnost volby ze třech odpovědí:

- a) Ano, často
- b) Ano, výjimečně
- c) Ne

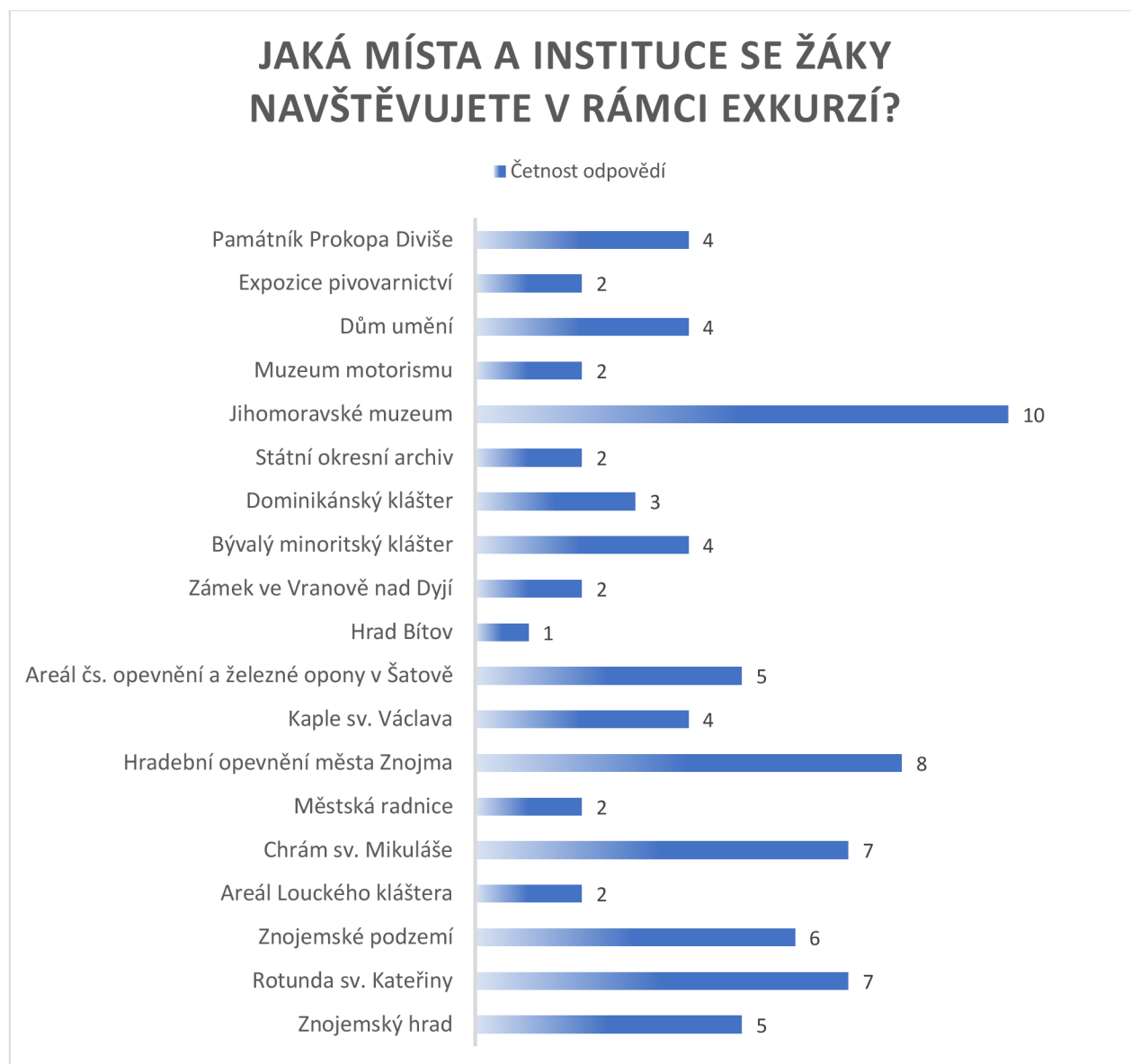


Graf č. 7

Dle grafu č. 7 můžeme vyvozovat, že exkurze po nejbližším okolí nejsou pro žáky znojemských základních škol a gymnázií nic neznámého. Osm z deseti respondentů uvedlo, že je, ač pouze výjimečně tak, zařazují a zbylí dva respondenti dokonce zvolili první možnost, a to, že s žáky na tento druh mimotřídní výuky vyráží často. Jak konkrétní exkurze probíhají a jakou mají formu se dozvíme v další části výzkumu, ovšem už ten fakt, že nikdo z respondentů nezvolil poslední možnost (tedy „ne“) vnímám jako velmi pozitivní zjištění.

Otázka č. 9: Jaká místa a instituce se žáky navštěvujete v rámci exkurzí?

Jak naznačuji u předchozí otázky, charakter exkurzí může být velmi různý a je na každém učiteli, jak jej uchopí. Cílem této otázky tak bylo zmapovat místa, které učitelé často navštěvují a jsou jim tím pádem snadno dostupná a zároveň didakticky uplatnitelná. Respondenti mohli volit z celé řady uvedených možností a v případě potřeby doplnit i svou vlastní.



Graf č. 8

Seznam odpovědí v možnosti „Jiné“
Památky dle potřeby, většinou nezbyde čas
Výzkum MU FF - Těšetice, Kyjovice

Tabulka č.3

Jak můžeme pozorovat na grafu č. 8, institucí a památek, jež lze v rámci dějepisu navštívit, je celá řada. První příčku obsadilo poměrně suverénně „*Jihomoravské muzeum*“. Výhody a nevýhody této instituce budu s učiteli probírat ještě v rámci kvalitativního výzkumu. V těsném závěsu za touto institucí se umístilo „*Hradební opevnění města Znojma*“, které označilo osm z deseti respondentů. Pět a více pomyslných bodů pak získávají ještě: „*Chrám sv. Mikuláše*“, „*Rotunda sv. Kateřiny*“ a „*Znojmské podzemí*“. V tabulce č. 3 jsou pak uvedeny ještě doplňující odpovědi respondentů.

Otázka č. 10: Na jaká historická místa / pamětihodnosti, mimo okres Znojmo, pořádá Vaše škola pravidelné dějepisné výjezdy?

Cílem této otázky je prozkoumat fakt, jak daleko jsou učitelé s žáky ochotni za exkurzemi cestovat. Dále také jaká místa jsou často navštěvována a jaký mají charakter.

Seznam odpovědí na otázku č. 10
Slavkov, Archeoskanzen Modrá, Brno Antropos, dříve Terezín, Lidice
Slavkov, Moravský Krumlov - epopej, Pavlov, Modrá u Velehradu
Vila Tugendhat, Mikulov, Modrá
Vídeň, Praha
Pavlov, Mikulčice, Vídeň, Brno, Praha - nejedná se ale bohužel o pravidelné výjezdy
Archeopark Pavlov, Mohyla míru, skanzeny, velká města...
Archeoskanzen Modrá, Praha - nejdůležitější památky, Brno
Např. Zámek Vranov. N. Dyjí
Předloni Terezín, dříve Osvětim, 1x Archeoskanzen Modrá u Velehradu, nyní zvažují nějaké místo spojené s totalitními režimy, zřejmě Institut Paměti národa v Brně nebo jiné pro 9. Ročník
Praha, Brno, Velké Pavlovice, Kutná Hora atd.

Tabulka č. 4

Z odpovědí dotazovaných učitelů, uvedených v tabulce č. 4, můžeme vyčíst, že mezi nejvíce navštěvovaná místa patří: Slavkov u Brna, Archeoskanzen Modrá, Archeopark Pavlov či města Praha a Brno.

3.3 Shrnutí výsledků kvantitativního výzkumu

Díky značně vysokému počtu respondentů a rozsahu jednotlivých otázek mohu konstatovat, že mi dotazníkové šetření přineslo, ač velmi povrchný, tak ucelený pohled na celou problematiku. Dle odpovědí učitelů znojemských základních škol a gymnázií vychází, že problematiku regionálních dějin považují za důležitou a hodnou zařazení do výuky. Co se četnosti zařazení těchto témat týče, žáci se s nimi mají setkávat několikrát za pololetí, přičemž nejčastěji formou uvádění regionálních souvislostí nebo exkurzí do muzea. Jihomoravské muzeum bylo taktéž nejčastěji zvolenou institucí, do níž učitelé s žáky vyrážejí. Většina respondentů uvádí, že si informace k regionálním dějinám musí dohledávat sami, či že je jich nedostatek. Kromě podpory regionálních dějin ze stran muzea se mohou znojemští učitelé opřít i o vedení svých škol, jelikož se zcela shodli na faktu, že zařazování těchto témat jsou jejich nadřazení naklonění. Jistá úroveň podpory těchto témat přichází i ze stran žáků, kteří údajně, v souvislosti s regionálními dějinami, vykazují vyšší míru motivace a zapojení se. Pokud nahlédneme konkrétně k tématům, které v současnosti učitelé zařazují, jedná se o průřez témat ze všech historických období, s důrazem na pravěk a středověk. Část dotazníku se taktéž věnovala mimotřídní výuce. Z odpovědí učitelů můžeme vyvodit, že k exkurzím po městě Znojmě či jeho nejbližším okolí dochází sice spíše výjimečně, avšak dochází. Dále bych chtěla podotknout, že výsledky, jež mi dotazníky přinesly, budou ještě hlouběji rozebrány v rámci kvalitativní části výzkumu. V závěru bych dále ráda zmínila, že tyto výsledky nevykazují obecnou realitu, ale pouze pohled respondentů na danou problematiku, a tak s těmito daty musí být i nakládáno.

4. Kvalitativní část výzkumu

Pro získání informací do této části výzkumu jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor. Při přípravě otázek jsem měla rozplánovanou předběžnou strukturu témat, kterým bych se ráda věnovala blíže, přičemž na některé otázky mě přivedl až samotný průběh rozhovoru. Všechny plánované otázky byly vždy buď položeny přímo, nebo na ně respondent odpověděl již v rámci odpovědi na jinou otázku. Některé z rozhovorů byly také obohaceny i o otázky, které vyvstaly až na základě rozhovorů předchozích. Vzhledem k velikosti tématu a zároveň časovým možnostem respondentů, jsem rozhovory situovala do délky cca jedné hodiny. Tuto časovou dotaci se mi podařilo u všech rozhovorů dodržet a přišla mi naprosto dostačující. Výsledky rozhovorů jsem se rozhodla popsat v několika tematických blocích, ve kterých budu představovat a porovnávat pohledy jednotlivých respondentů.

4.1 Představení respondentů

Polostrukturovaný rozhovor se mi podařilo vést se třemi učitelkami, které zareagovaly na moji pozvánku a byly ochotny si sjednat schůzku. První dotazovaná působí na základní škole a její aprobace je dějepis a český jazyk a literatura. Druhá dotazovaná je učitelkou na gymnáziu, a kromě dějepisu zde vyučuje také německý jazyk. Poslední respondentkou je vyučující z gymnázia s mnohaletou praxí, která částečně působí na osmiletém typu studia. Její aprobace je dějepis a český jazyk a literatura.

4.2 Struktura připravených otázek

Úvodní část rozhovoru jsem vždy započala osobnější otázkou, a to dotazem na místo kde dotazované studovaly. Dále jsem se doptala na jejich aprobaci a také na to, jakému tématu se během studia věnovaly nejvíce. V prvním bloku otázek jsem se věnovala otázce četnosti zařazování regionální dějiny do výuky a také jejich práci s Rámcovým vzdělávacím programem, potažmo školním vzdělávacím programem. Druhý blok se již zaměřoval více na mimotřídní výuku. Zde jsem z velké části pracovala s výsledky dotazníku, jelikož jsem se konkrétněji doptávala na některé informace, jenž mi dotazník přinesl. Bylo tomu tak např. u otázky: „V rámci kvantitativní části výzkumu uvedlo celkem osm učitelů z deseti, že navštěvují hradební opevnění města, máte s tím Vy sama zkušenost?“. Ptala jsem se tedy na spolupráci se znojemskými historickými institucemi, či na dostupnost

podpůrných materiálů. V posledním bloku jsem se zaměřovala na možnosti zlepšení výuky regionálních dějin a na úplný závěr také na to, zda mají respondentky aktuálně nějaké plány či nápady, které chtějí v rámci výuky regionálních dějin realizovat. Původní struktura byla následně ještě obohacena o otázky, na které jsme narazila v rámci již realizovaných rozhovorů.

4.3 Soupis otázek

1. Mohla byste mi říct, kde jste studovala a jaké témata vás během studia nejvíce zaujala?
2. Jaká je Vaše druhá aprobace?
3. Jaké témata z dějin Znojma s žáky probíráte?
4. Jaké jsou podle Vás překážky v častějším zařazování regionálních témat?
5. Jaký je Váš názor na rámcové vzdělávací programy, co se dějepisu týče?
6. Jak Vy osobně pracujete s časovou dotací výuky dějepisu? Přijde vám dostatečná?
7. Znamená pro Vás zařazování regionálních témat ochuzení žáků o látku, kterou stanovuje RVP / ŠVP?
8. Přijde Vám, že máte prostor pro mimotřídní výuku?
9. Kterou z historických institucí ve Znojmě preferujete?
10. Měla jste již možnost vyzkoušet některý z edukačních programů Jihomoravského muzea?
11. Navštěvujete s žáky Znojemský archiv?
12. Umíte si při současné časové dotaci představit, že byste vyrazila s žáky ven na více než Vaši jednu vyučovací hodinu?
13. Jak vnímáte nabídku dostupných materiálů k regionálním dějinám?
14. V rámci kvantitativní části výzkumu uvedlo celkem osm učitelů z deseti, že navštěvují hradební opevnění města, máte s tím Vy sama zkušenost?
15. Seznamujete žáky se zdroji historických informací a s prací historiků?
16. Zajímáte se Vy sama o nově vycházející odbornou literaturu?

17. Kde vnímáte prostor pro vlastní zlepšení na úrovni stát – škola?
18. Probíhá nějaké sdílení materiálů či nápadů v rámci výuky regionální dějin mezi Vašimi kolegy ve škole případně v rámci jiných škol?
19. Máte v hlavě nějaké projekty, které plánujete v budoucnu realizovat souvislosti s regionálními dějinami?

4.4 Čas jako překážka v zařazování regionálních témat do výuky dějepisu

Na základě dat z dotazníku, a taktéž na základě rozhovorů může být konstatováno, že zúčastnění učitelé považují regionální dějiny za důležitou součást vzdělávání žáků v oboru historie. Ačkoliv se regionální dějiny snaží do hodin zapojovat, spatřují v aktuální situaci jisté limity. A hlavním z nich je především čas, který jako problém uvedly tři ze tří dotazovaných.

Respondentka č. 3 uvádí že: „*Nedostatek času, to je pro mě největší překážka.*“⁴⁷. Na stejnou otázku, tedy na to, jaké jsou podle učitelů překážky v častějším zařazování regionálních témat, odpovídá respondentka č.1 následovně. „*Ten čas tam hraje roli, protože středověk je nabítej. Zrovna tam ty 2 hodiny týdně jsou úplně jako nabítej až po strop, aby se to stihlo. Víc prostoru spíš dávají ty novy dějiny, ty moderní. Ta 2. světová válka, tam je víc prostoru, tady na ty regionální věci*“⁴⁸. Z tohoto výroku tedy může být vyvozeno, že v některých ročnících je čas větším problémem než v jiných. V rámci středověku se toho, dle dotazované, musí stihnout hodně, zatímco novější dějiny umožňují vyučující více prostoru pro regionální témata.

V ŠVP jedné ze znojemských škol je uvedeno, že časová dotace dějepisu je pro sedmé a deváté třídy dvě hodiny týdně a pro šesté a osmé pouze jedna hodina.⁴⁹ Praxe je podle vyučující následující: „*Ne u všech. Ono je to u těch výběrových, takže ty třídy zaměřené na něco mají hodinu a ty klasické třídy mají dvě. A v šestce je to to stejný. Ale zrovna ta šestka tam to strašně chybí. A to jsem říkala, že tam, kdyby to šlo. Jenže oni to ubrali, to je teď nově.*

⁴⁷ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁴⁸ Respondentka č. 1, učitelka na základní škole ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 20.3.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁴⁹ ŠVP základní školy ve Znojmě, z důvodu anonymity respondenta neuvádím konkrétní odkaz

*Ubrali to kvůli počítačům, kvůli té informatice.*⁵⁰ Na této výpovědi lze vidět, jakým způsobem vedení této školy pracuje s volností v oblasti týdenních dotací. Zatímco u tříd, které jsou „klasické“, tedy na nic nezaměřené, disponuje vyučující dějepisu dvěma hodinami týdně ve všech ročnících druhého stupně. U tříd výběrových se časová dotace upravuje.

O tom, jak se tyto dotace rozdělují, a také o tom, které předměty jsou aktuálně upřednostněny nad jinými, promluvila i respondentka č.3: *„Nevím, jak na jiných školách, ale tady u nás je dějepis brán docela okrajově a já to chápu, že to nepatří mezi zásadní předměty. (...) Takže jsou jiné předměty prioritní, než je ten dějepis, a když se má někde ubrat, tak se bere z hodin dějepisu.*“⁵¹ Jako jeden z hlavních důvodů upozadování dějepisu dále uvádí fakt, že to není předmět, z něhož by se následně povinně maturovalo, a proto je brán jako okrajový. Jako další důvod upřednostňování jiných předmětů nad dějepisem uvádí dotazovaná i aprobace učitelů ve vedení školy: *„To by jedině musel být někdo ve vedení historik no, což u nás není, takže.*“⁵² Otázka prioritizace předmětů v rámci škol je samozřejmě velmi rozsáhlá a nerada bych do ní zabředala příliš. Na základně výpovědí dvou mých respondentek je však možné tvrdit, že na jejich školách není dějepis prioritním předmětem a na jeho časové dotaci se ubírá. Na trend marginalizace dějepisu z pohledu dnešních vzdělávacích programů upozorňuje i M. Jireček v rámci své studie o proměnách výuky dějepisu.⁵³

Jiný náhled na tuto problematiku poté přináší respondentka č. 2. Ta taktéž uvádí že v klasických hodinách moc prostoru nemá. *„No moc prostoru ne, spíš se to snažím tak průřezově dávat do těch situací, kde ty historické okamžiky ze Znojma, se nám vlastně jakoby projevují i celostátních nebo celonárodních dějinách.*“⁵⁴ Nicméně popisuje, jak regionální témata zařazuje v rámci dějepisných seminářů. *„Já se právě snažím v tom semináři. Tam tomu věnuji jedno téma, protože já si myslím, že jako jediná z našich dějepisářů tady, nebo*

⁵⁰ Respondentka č. 1, učitelka na základní škole ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 20.3.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁵¹ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁵² Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁵³ JIREČEK, Miroslav: *Proměny výuky dějepisu pohledem analýzy školních vzdělávacích programů*. In: *Historie otázky problémy* 15, 2023, 2, s. 17–38.

⁵⁴ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

*ted' to teda po mně ještě jedna kolegyně převzala ty otázky, tak mám vyloženě ty regionální dějiny jako maturitní otázku.*⁵⁵ Možnost rozšířit jistá témata v rámci semináře je podle ní velmi přínosná, ovšem uchopitelná pouze ve struktuře středních škol. Dále uvádí, že prostor pro zařazování nadstavbových témat či exkurze do muzea jí umožňují dvouhodinová dějepisná cvičení. *„My máme i cvičení je z dějepisu a tam se i půlí ty třídy, takže já tam (do muzea, pozn. aut.) můžu vyrazit dokonce s jednou polovinou třídy a další týden s druhou polovinou. Takže si to jakoby víc jim můžu věnovat těm studentům (...).“*⁵⁶

Jako ideální možnost komplexnosti dějepisné výuky pak respondentka č. 3 uvádí studium na osmiletém gymnáziu. *„A já mám hodně těch osmiletých tady, že je mám prakticky 7 let na ten dějepis (žáci zde mají dějepis od primy do septimy, tedy 7 let, pozn. aut.) a tam já toho stihnu hrozně moc. Ale ti čtyřletáci (studenti čtyřleté formy studia, pozn. aut.), tam je akutní nedostatek času, tam furt jenom, abych probírala, probírala.“*⁵⁷ Dle respondentky je v rámci výuky dějepisu u čtyřleté formy studia nedostatek času. U výuky osmiletých studentů si výuku rozvrhne podle sebe a stihne toho více.

4.5 RVP a jeho plánované revize

Část rozhovorů se věnovala také tomu, jak vyučující nahlíží na klady a zápory Rámcových vzdělávacích programu, či také způsobu, jak s nimi pracují. Výpovědi dotazovaných u tohoto tématu se často sbíhaly i k tématu času, a tak bude tato podkapitola zároveň doplňovat tu předešlou. Respondentka č. 3 nabídla pohled do minulosti těchto programů a komparovala verzi aktuální s tou, jenž byla platná dříve. *„No je asi lepší, že jsou víc rozvolněné, než jsme měli, když jsem učivala dřív. Tam jsme se striktně museli držet školních osnov. (...) Ale jinak pro nás je to jako přínos, protože se tam fakt můžem dát, co chcem. Takže já věci, které jsem dřív musela učit, ale považovala jsem je za okrajové, jako jsou třeba, já nevím, čínské dynastie a tak dále. (...) Tak ted'ka samozřejmě o starověké Číně řeknu, ale to je tak všechno, protože se více věnuji dějinám, evropským a naším.“*⁵⁸ Z výpovědi je patrné, že aktuální verze RVP jsou podle ní volnější, než byly dříve, a může si tak obsah učiva více upravit podle svých cílů. Jiný pohled do problematiky přináší respondentka č.

⁵⁵ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁵⁸ Tamtéž.

2. „No já se snažím to osekávat, nedaří se mi to osekávat a stíhám to tak nadoraz vždycky.“⁵⁹
K „osekávání“ učiva se dotazovaná vyjádřila v souvislosti s plánovanými revizemi. „Já se na to strašně těším a bude to velká pomoc pro nás, protože víceméně to, co ten stát chce, tak to do nás hustí už spoustu let. Ale není schopnej nám předložit nějakou pomoc, takže... Já doufám, že to bude mít nějakou kvalitu a že nám to s tím pomůže. Protože já si to víceméně oklešťuji sama že jo, takže mě to stojí strašně moc energie a práce.“⁶⁰.

Obě respondentky se tedy shodují v tom faktu, že si učivo upravují a vybírají podle svých potřeb, a možnost této úpravy vnímají pozitivně. Proces výběru učiva však respondentka č.2 vnímá jako zdržování její práce a byla by ráda, kdyby tuto činnost provádět nemusela a vykonal by ji stát, respektive osoby tvořící RVP. Řešení této situace spatřuje dotazovaná v plánovaných revizích RVP. Očekává od nich upravení učiva do takové podoby, aby se již nemuselo osekávat a zároveň poukazuje na to, že novinky, které se chystají v těchto revizích, po nich už stát nějakou dobu chce, ale doposud jim neposkytnul patřičnou metodickou podporu.

Částečně podobnou i odlišnou odpověď měla otázka na téma revizí RVP v případě respondentky č. 3. Dotázaná uvedla, že se na tyto revize nedívala, jelikož jí nepřinesou nic nového. „Já už to doučím postaru a nebudu čekat, až mi někdo nabídne, že mám jít do terénu a že mám víc děcka tahat po exkurzích. Já už to dělám celou dobu. Já jsem tady šestadvacet let a šestadvacet let to dělám, protože pro mě biflování letopočtu není historie.“⁶¹ Nicméně usoudila, že velkým pozitivem těchto revizí může být vlna podpurných materiálů, která by v souvislosti s těmito změnami, mohla přijít.

Jedním z hlavních bodů, které plánovaná revize RVP přináší, je kromě regionálních témat také trend badatelské výuky. Tomu, jak vyučující vnímají využitelnost badatelské výuky v kontextu regionálních dějin, se budu věnovat i v rámci samostatné podkapitoly.

⁵⁹ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

4.6 Navštěvované instituce a jejich specifika

Tato podkapitola se bude věnovat nabídkám místních institucí. Tomu, jaké s nimi mají dotazované zkušenosti, a také kvalitě a využitelnosti jejich služeb. Než přejdeme k samotnému hodnocení nabídky znojemských historických institucí, nahlédneme na možnosti do něj vůbec vyrazit. Respondentek jsem se ptala na možnost spojování hodin za účelem exkurze a také na jejich chuť s žáky takto vyrážet.

Rozhodně nejvíce skloňovanou institucí bylo Jihomoravské muzeum. Nabídku muzea a ochotu jejich zaměstnanců hodnotí všichni respondenti velmi pozitivně. Respondentka č. 3 uvedla že: *„Zkušenost je výborná. Dá se bezvadně domluvit, jak na nějakých edukačních programech, tak přímo na besedách nebo na prohlídkách.“*⁶² Především aktivitu místních zaměstnanců pak vyzdvihla respondentka č.1: *„Jo, tady to muzeum je hrozně aktivní a ty dvě slečny nebo kolik jich tam je, tak vyloženě říkají: „Pokud potřebujete něco konkrétně, řekněte a my to nachystáme, ten vzdělávací program“. Jo, takže jako jsou šikovní. (...) V rámci těch regionálních dějin, to mají jako perfektně zpracovaný.“*⁶³ Dotazovaná zároveň podotkla, že mají s Jihomoravským muzeem natolik dobré vztahy, že jim byl udělen certifikát partnerské školy. *„Partnerská škola Jihomoravského muzea ve Znojmě. To máme jako jediný tady, protože tam chodíme nejvíc.“*⁶⁴

Když se zaměříme na nabízené edukační programy, podaly dotázané učitelky dvě rozdílné zkušenosti. Zatímco respondentka číslo 1. hodnotí edukační programy celkově velmi pozitivně: *„Ale my volíme ty edukační, kde oni dostanou nějaký pracovní list, má to nějaký příběh, něco se tam řeší a chodí se tím muzeem no. Měli jsme nějaký odívání, třeba, a to bylo dobrý. Ale to jsem nevymyslela já, to mi někdo doporučil. Právě jsme řešili, jak ty kožešiny zpracovávali, a tak.“*⁶⁵ Respondentka č. 2 již tolik spokojená není. Na moji otázku, zda měla možnost se s žáky účastnit některého z edukačních programů, odpověděla následovně. *„No, nebyla jsem spokojená a ty děcka taky asi možná očekávali víc. (...) Bylo to strašně moc jednoduchý, všechny úkoly, který tam byly. Nedávají tam zajímavý důležitý informace, takže já to s nimi musím prvně probrat ve škole třeba (...).“* Rozdíl ve spokojenosti byl způsoben

⁶² Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁶³ Respondentka č. 1, učitelka na základní škole ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 20.3.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž.

rozdílným očekáváním ohledně náročnosti programu. Zatímco první dotazovaná byla s náročností a zaměřením aktivit spokojená, druhé vyučující přišel program nepřiměřený znalostem a schopnostem žáků. Zároveň uvedla, že náročnost úloh byla dle jejího názoru pro základní školu. „Pro základky, možná spíš pro 1. stupeň. Pro ty středoškoláky mi to přišlo *totálně nepoužitelný*.“⁶⁶

Kromě edukačních programů však muzeum nabízí řadu jiných možností jako výstavy a stálé expozice, či přednášky pro školy a veřejnost. Těch se někteří učitelé účastnili také a hodnotí je pozitivně. Téma přednášek se však netýká regionální dějiny, ale dějiny obecně. „*To jsme byli teď kon na, na čem to bylo naposledy? Válka v Jugoslávii, ale to se netýká jakoby regionálních dějin. (...) Vždycky večer je tam program pro veřejnost a dopoledne pro školy, si to můžu objednat. Jo, ale netýká se to teda regionálních dějin. Týká se to jakoby různě obecně.*“⁶⁷

Kromě Jihomoravského muzea, jsme se s učiteli věnovali také exkurzi do Znojemskeho okresního archivu. Ačkoliv v rámci dotazníku uvedli návštěvu archivu pouze dva učitelé, podařilo se mi vést rozhovor právě s jednou z nich. Spolupráci s archivem hodnotí následovně. „*S panem ředitelem archivu taky, ten tady studoval u nás, takže je ochotný udělat nějaké besedy a tak dále. Tak to taky využívám.*“⁶⁸ Dále uvádí fakt, že do prostor okresního archivu vyráží většinou až se staršími žáky. „*Ale většinou tam chodím s tím seminářem, a to je fakt výhoda, že máme ve třetáku už ten seminář a tam je ještě není ta hrozba té maturity, takže v tom třetáku se toho stihne strašně moc.*“⁶⁹ Poněkud odlišný pohled má respondentka č.1. „*Mě to nenapadlo ani jít do archivu, abych řekla pravdu. Archiv беру, jako spíš badatelskou instituci, kam bych si zašla já něco zjistit, okopírovat. Nemáme tam známé. To já nevím, jestli to vůbec jde.*“ Z těchto výpovědí tedy vyplývá, že informovanost o možnostech exkurzí do znojemskeho archivu se u učitelů liší.

V kontextu exkurzí zmínila dotazovaná také téma kázeň žáků a inkluze. „*Já si vezmu s sebou asistentku, ale kluk, kterej prostě nedokáže v klidu sedět, nemůže jít do muzea, aby*

⁶⁶ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojme [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojme [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁶⁹ Tamtéž.

*tam rozbil nějakou vitrínu.*⁷⁰ Dle názoru respondentky č. 1 brzdí častější pobyt třídy mimo školu právě začleňování žáků se znevýhodněním do klasických tříd. Důležitost kázně podotkla ve své výpovědi také respondentka č. 3. *„U nás (na gymnáziu – komentář autora) je ta situace mnohem jednodušší, no tam jako většinou, když už beru třídu a nemají o to zájem, tak aspoň nezlobí.“*⁷¹

Dále jedna z respondentek uvedla, že s žáky navštěvují komentované prohlídky hradebního opevnění města Znojma. *„A někdy jsem byla i se studentama některýma, v rámci středověkého města, tak jsme šli na ty hradby, hradební opevnění. To bylo i s průvodcem. (...) Já jsem byla spokojená. Ti průvodci ze znojenské besedy si myslím, že jsou kvalitní.“*⁷² Zároveň se v této výpovědi respondentka vyjadřuje o kvalitě průvodců Znojenské besedy, které označuje jako kvalitní. Mezi další zmíněné místo patří také Archeopark Pavlov. *„Jezdíme do Pavlova, to je supr, Věstonická Venuše. Modelují se vlastní věstonickou Venuši, tak to je super.“*⁷³

4.7 Dostupnost materiálů k výuce regionálních dějin

Stejně jako u předchozích otázek můžeme i zde narazit na drobné odlišnosti v reakcích dotázaných. Respondentka č. 2 uvedla, že: *„Tak materiálově, ani to bych možná neviděla v regionálních dějinách překážky, protože je teď určitě hodně knih nebo obrazových knih, kde můžu čerpat. Takže dneska už určitě ne.“*⁷⁴ Dle výpovědi považuje dotazovaná aktuální možnosti za dostačující. Nezmiňuje se o nutnosti metodické podpory a jen podotýká, že publikací je k dispozici dost a může tedy čerpat z nich. Respondentka č. 3 okomentovala dostupnost materiálů následovně. *„Nikdo nic jako z regionálních, když přijde něco, tak to přijde spíš na ty moderní dějiny z Prahy. Jak říkám, ta knihovna Václava Havla, Paměť národa, tady ty věci, ale ty regionální dějiny...trošku nabízí jihomoravské muzeum, abych jim*

⁷⁰ Respondentka č. 1, učitelka na základní škole ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 20.3.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁷¹ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁷² Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁷³ Respondentka č. 1, učitelka na základní škole ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 20.3.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁷⁴ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

*teda nekřivdila a někdy znojemská beseda, ale to je všechno na kantorech, co si vyhledají.*⁷⁵

Z odpovědi dotazované nelze určit, zda považuje nabídku za dostatečnou či ne. Pouze v ní komentuje fakt, že jisté materiály k regionálním dějinám nabízí Jihomoravské muzeum a Znojemská beseda. Dále zmiňuje, že materiály k dějinám 20. století čerpá od institucí Knihovna Václava Havla a Paměť národa.

4.8 Spolupráce mezi učiteli dějepisu a chybějící zpětná vazba

Tématem, které vyvstalo v průběhu rozhovorů je spolupráce mezi učiteli. Dle jedné z dotazovaných ke komunikaci mezi dějepisci na jejich škole příliš nedochází. *„Jak říkám, jedna kolegyně, co jsem jí o tom říkala, že to takhle jakoby mám jako téma maturitní tak říkala, že to není špatnej nápad, taky to nově jakoby objevila. Ale jinak ostatní kolegové...tady ta komunikace trošku vázne mezi dějepisciřema.“*⁷⁶ Na téma komunikace odkazuje respondentka i v další části rozhovoru. *„Jak jsem říkala, kolega na tom byl (účast na programu Dějepis+, pozn. aut.) a on by mi to i poslal, kdybych za ním teď kon přišla, že jo „ukážeš mi ty materiály?“, tak on to určitě nasdílí. Ale ne sám od sebe, což mi přijde škoda. Mohl by třeba přijít a říct, „Hele, byl jsem tam, účastnil jsem se tady toho, tady jsou materiály, které jsme tam dostali“. To je podle mě ideální situace, akorát to neudělal no.“*⁷⁷

Téma jsem dále rozvedla otázkou, zda jsou jí známé nějaké vazby mezi kolegy napříč jinými školami. *„Možná jo, ale nevím o nich.“*⁷⁸ Možnost komunikace mezi učiteli na jiných tedy dotazovaná nevyvrací, avšak ona sama není součástí.

Nápad na možnost propojení se však již rýsuje. Respondentka č. 2 uvedla že: *„Já o tom uvažuju. A zrovna myslím včera, nebo dneska mě to zase prostě vrtalo hlavou, že bych jako asi by mohla být, nebo chtěla bych být tou hybatelkou, která je prostě spojí. Vytvořit nějaké jak už na classroomu třeba, nebo někde prostě nějakou skupinu, kde si budeme sdílet tady ty materiály, které používáme a víme, že v té hodině byly třeba úspěšný, tak to dám nasdílím kolegům. Tohleto je moje přání, no ale jako zase v rámci běžného pěšáka se to těžko*

⁷⁵ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁷⁶ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

*prosadí.*⁷⁹ Podobná reakce na otázku přišla i od respondenta č. 3. „(...) *když by to někdo zaštitil a organizoval, tak se určitě přidám. Ráda se přidám, protože člověk taky neví všechno a rád něco nasdílí a poučí se.*“⁸⁰

Je zde vidět velká otevřenost a zájem, ovšem problém vyvstává ve vedení či zaštitění. Ačkoliv by se respondentka č. 2 chtěla stát hybatelem celé věci a vytvořit mezi učiteli dějepisu komunitu vzájemného učení, má však respekt z reakcí svých kolegů. „*No, ale zas nechci vypadat jako nějaká hyperaktivka, která tady chce měnit zažitý systém.*“⁸¹ Další obavy pramení také z toho, že na práci, kterou by paní učitelka ráda předávala dále, nemá adekvátní zpětnou vazbu a tudíž neví, zda se má čím chlubit. „*Ale co se týče té spolupráce s ostatními kolegy, ohledně regionálních dějin nebo i té badatelské výuky. Ono je to i tím, že já to teprve zkouším. Dělán to třeba druhým, třetím rokem a nejsem si jistá, jak jsem říkala, jestli to dělám dobře nebo ne. Abych se tady potom nechlubila něčím. Já si to ověřuju zatím na více třídách a když budu mít ověření, což zatím se daří, že jo, ty děcka jsou spokojenější, když to mají takovýmhle stylem. Tak potom můžu kolegům říct, hele, pojďme to udělat jinak.*“⁸² V této výpovědi dotazovaná poukazuje na fakt, že nemá ověřeno, zda jsou její metody badatelské výuky dostatečně kvalitní a že jedinou její zpětnou vazbou jsou reakce žáků. Ti jsou podle ní v tomto stylu výuky spokojenější.

Profesní podporu učitelů formou metodických kabinetů v současnosti nabízí projekt SYPO. O využívání této možnosti je žádná z respondentek nezmínila.

Z výpovědí mnou oslovených pedagogů v kontextu této problematiky tedy vyplývají dva závěry. Komunikace mezi učiteli a sdílení materiálů či jiné podpory není příliš časté a zpětná vazba je nedostačující.

⁷⁹ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁸⁰ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁸¹ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁸² Tamtéž.

4.9 Regionální dějiny a badatelská výuka jako součást výuky dějepisu na 2. stupni základních škol a nižších a vyšších ročnících gymnázia

Na možnosti využití prvků badatelské výchovy ve spojení s regionálními dějinami jsme během rozhovorů narazili několikrát. Některé dotazované uvedly, že badatelsky s žáky pracují, jiné konstatují že v této oblasti nemají co nabídnout. Respondentka č.2 uvedla: *„Já víceméně jako nevím, jestli to dělám dobře, ale já se snažím podle té badatelské tak nějak jet, ale chybí mi ty informace, no.“*⁸³ Sděluje tedy, že se prvky badatelské výuky snaží zařazovat ovšem kvalitu svých hodin nedokáže zhodnotit, jelikož jí chybí patřičné informace.

Prvkem, který ovlivňuje možnosti zařazování badatelské výuky je podle dotazovaných stupeň vzdělání jejich žáků. Jak vyučující na škole základní, tak respondentka, který učí žáky nižšího stupně gymnázia podotýkají, že badatelský přístup se podle jejich názoru dá aplikovat až v moment, kdy má žák základní znalosti, které získá během čtyřleté výuky „klasického“ dějepisu. *„Jo, tak ale nemůžeš bádát, když nemáš základní znalosti, že jo. Když budeš mít základní znalosti, tak na základě toho můžeš bádát, ale když ti dám nějaký zdroj a teď ti řeknu.“ Co si o tom myslíš?“ Ale ty vůbec nevíš ty okolnosti a nevíš ty vztahy, že jo v Evropě, jakou pozici měla třeba ten císař a tak, tak nemůžeš, nemůžeš to nějak badatelsky rozvíjet.“*⁸⁴ Toto tvrzení následně potvrdila i respondentka č. 3. *„Bez těch vědomostí můžu dělat...já ty hodiny můžu mít zábavný každou, ale musí něco vědět. Musí se orientovat aspoň trošku, že jo.“*⁸⁵ Podobné stanovisko zaujímá i co se týče práce s prameny. *„Až ve vyšších ročnících, u těch malých ne. To si myslím, že je to asi zbytečné. Takže odborná literatura a prameny až potom co jsou dál.“*⁸⁶

Prostor pro modernější výuku dějepisu údajně přinášejí dvouhodinové dějepisné cvičení, jež na vyšším stupni gymnázia vyučuje respondent č.3. Díky vyšší časové dotaci a rozdělení třídy na poloviny získává, dle svých slov, ideální prostor pro exkurze do muzeí či práci s prameny. *„Určitě v prváku tam mám vždycky muzeum. (...) No my máme cvičení z dějepisu ty dvouhodinový, takže tam určitě vyrážíme. (...) My máme i cvičení je z dějepisu a*

⁸³ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁸⁴ Respondentka č. 1, učitelka na základní škole ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 20.3.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁸⁵ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁸⁶ Tamtéž.

*tam se i půlí ty třídy, takže já tam můžu vyrazit dokonce s jednou polovinou třídy a další týden s druhou polovinou. Takže si to jakoby víc jim můžu věnovat těm studentům, takže na 2 hodiny je to úplně až dost.“⁸⁷ Práci s prameny a odbornou literaturou se respondent snaží vnášet i do dějepisných maturitních seminářů.“ *V těch seminářích dostávají ode mě vlastně nějaké období historicky a které mají zpracovat a těm ostatním studentům, ostatním skupinám, a se to tady čerpá tady z té knížky (poukazuje na knihu věnovanou dějinám Znojma, pozn. aut.), protože tam je to moc pěkně zpracovaný.“⁸⁸ Regionální tematiku dotazovaný rovněž zařazuje do seznamu maturitních otázek. „Já se právě snažím v tom semináři. Tam tomu věnuji jedno téma, protože já si myslím, že jako jediná z našich dějepisářů tady, nebo teď to teda po mně ještě jedna kolegyně převzala ty otázky, tak mám vyloženě ty regionální dějiny jako maturitní otázku.“⁸⁹**

Trend badatelské výuky je však, dle výpovědí dotazovaných, něco, co zkouší, či něco v čem si nejsou jistí.

4.10 Vyučující dějepisu a další vzdělávání

Kvalita výuky a množství informací, které si žák během svého studia odnese, je dle jedné z dotazovaných, kromě jiného, ovlivněna i osobností učitele. Nadšení a přístup učitele k oboru je podle respondenta č. 3 tím vůbec nejdůležitějším faktorem. „Vždycky na těch učitelích záleží, vždycky. Já to od samýho začátku říkám, že strašně záleží na kantorovi. Strašně. To může být v RVP, ŠVP napsáno cokoliv. Záleží, jak to ten kantor realizuje v hodinách. Tak to si myslím, že je zásadní. To jako co je tam napsáno RVP, ŠVP, ať je tam napsáno, co chce, protože to stejně nepomůže. Když ten kantor to nebude chtít dělat, tak to dělat nebude.“⁹⁰ Dotazovaná ještě odkazuje k tematice RVP. Ty jsou dle jejího názoru v případě některých učitelů zcela nepodstatné, poněvadž se jimi neřídí.

Dalším tématem, jehož se výzkum dotknul je zájem učitelů o nově vycházející odbornou literaturu a studie. Dvě mnou dotazované učitelky uvedly, že bez zájmu o novinky v oboru by svoji práci ani nemohly dělat. „No to já bych to takhle asi nemohla fungovat. Protože ti studenti si to dohledají, že jo ty novinky sami. (...) Takže já se na to určitě vždycky podívám,

⁸⁷ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

*dohledávám, no musím, musím sledovat. Takže já si to bez toho ani nedovedu představit.*⁹¹ Obdobně na otázku, zda se dotazovaná zajímá o nově vycházející literaturu odpověděla i respondentka č.3. *„No jasně, to já bych nemohla učit ten předmět. Nedovedu si to představit, protože ty děčka by mě přeskočily strašně rychle, jak v češtině, tak v dějepise.“*⁹² Zároveň však ale dodává, že chápe kolegyně ze základních škol, které se četbě nových poznatků již nevěnují tolik pozornosti. *„Možná já ty kolegyně některé, které třeba učí na základce a nechtou já to trochu chápu, tam to asi není tolik potřeba, tam stačí ten základ, ale na ten gympl. To už je jinde.“*⁹³ Ve výpovědi tak dotazovaná predikuje, či podotýká, že vyučující na základních školách odborné literatuře nevěnují pozornost. To se v případě respondentky č. 1 potvrdilo. *„No to né. Beletrii, takže třeba tu 2 světovou válku v jednom kuse. (...) Odbornou už fakt ne.“*⁹⁴

Jedním z dalších témat, kterým jsme se s vyučujícími věnovaly je jejich účast na nejružnějších kurzech či seminářích. Odpovědi dotazovaných poukazují na fakt, že jistým vlivným faktorem zde může být postoj vedení školy. Zatímco jednu respondentku limituje v účasti na školení DVPP práce navíc, v podobě přípravy materiálů pro suplování hodin, respondentka č. 2 se s tímto neseťkává. *„To tady to vůbec takhle nefunguje na škole. Teda to jsou teda překvapení, jak to chodí na jiných školách. Tady jsou naopak vedení je tu za to rádo, že se chceme nějakým způsobem posouvat dál. Tak ty školení podporuje naopak, tam suplování není problém. Každý den se supluje za někoho, takže jako vystupovat dalšího člověka není problém potom.“*⁹⁵ Následně dotazovaná uvádí, že zpětně lituje svého nezapojení se do projektu Dějepis + a zmiňuje, že by se v budoucnu ráda zúčastnil semináře zaměřeného na badatelskou výuku. *„Určitě Dějepis plus. Ted'kon byla nějaká ta věc, ale já jsem si na to nepřihlásila, což tě ted'kom lituji, ale kolega se toho účastnil. To bylo fajn, tak říkal mi nějaké informace. Já víceméně jako nevím, jestli to dělám dobře, ale já se snažím podle té badatelské tak nějak jet, ale chybí mi ty informace, no. Chtělo by to asi víc*

⁹¹ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁹² Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁹³ Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁹⁴ Respondentka č. 1, učitelka na základní škole ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 20.3.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁹⁵ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

*jakoby větší nabídku tady těch kvalifikačních seminářů.*⁹⁶ Dostupnost těchto seminářů je dle názoru respondentů něco, co by se taktéž mohlo změnit v souvislosti s plánovanými revizemi RVP. Ty mají, mimo jiné, za cíl rozvoj badatelské výuky, a proto vyučující očekávají, že v této oblasti bude kurzů přibývat.

4.11 Shrnutí výsledků kvalitativního výzkumu

V rámci této části výzkumu bylo zjištěno mnoho poznatků, které přesahují jeho původní rámec. Na základně učitelských výpovědí se podařilo identifikovat celou řadu témat, které bylo možné zpracovat detailněji. Mezi klíčová zjištění patří například fakt, že dle respondentů dochází k ubírání hodin dějepisu na úkor jiných předmětů. Z důvodu nedostatku času pak zapojené vyučující nemohou zapojovat regionální dějiny v takové míře, jako by chtěly. Jako krok kupředu vnímají vyučující připravované revize RVP, v souvislosti, s kterými očekávají nárůst metodické podpory. Při komparaci učitelských výpovědí u tématu *Navštěvované instituce*, byl nalezen názorový rozpor v souvislosti se zkušeností s edukačními programy Jihomoravského muzea. Jedna z dotazovaných je považovala za příliš jednoduché, zatímco druhé respondentce jejich náročnost vyhovovala. Další nesoulad poté přinesla otázka návštěvy Znojemského archivu. Zatímco jedna z vyučujících jej navštěvuje pravidelně, druhá tuto možnost nikdy nezvažovala. Rozdílná informovanost vyučujících byla rozebrána v rámci podkapitoly *Spolupráce mezi učiteli dějepisu a chybějící zpětná vazba*. Dotazované zde poukazují na nedostatečné síťování a sdílení zkušeností či doporučení jak v rámci své školy, tak i v komunikaci se školami ostatními. Řešením této situace by, dle jedné z vyučujících, mohlo být vytvoření komunity vzájemného učení. Vznik těchto skupin nachází oporu i ve Vzdělávací strategii 2030+ a jeho fungování bylo nastíněno například v projektu Dějepis+.⁹⁷ K tématu nabídky dostupných materiálů přistupovaly vyučující poměrně neutrálně a nelze tak přesně určit, zda ji považují za dostatečnou či ne. Ve spojitosti s výukou regionálních dějin zmiňovaly dotázané propojení s badatelskou výukou. Tu se jedna z respondentek dle svých slov snaží praktikovat, avšak naráží na nedostatek zpětné vazby.

⁹⁶ Respondentka č. 2, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

⁹⁷ *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf, s. 29. *Závěrečná zpráva projektu Dějepis +*. Dostupné z: <https://dejepisplus.npi.cz/wp-content/uploads/2024/01/zaverecna-zprava-d-web.pdf>, s. 8, 16,17.

5. Možnosti mimotřídní výuky regionálních dějin na Znojemsku

V této kapitole bych ráda shrnula možnosti, které se znojemským vyučujícím nabízejí v rámci mimotřídní výuky regionálních dějin. Kapitola může sloužit jako soupis nabízených možností či inspirace pro učitele, kteří hledají nové varianty exkurzí či jiných mimotřídních aktivit. Složena bude jak z informací, jež jsem sama dohledala, tak i ze zkušeností a doporučení vyučujících, kteří se zapojili do mého výzkumu. Některé z informací se budou opakovat, nicméně pro použitelnost kapitoly jako metodické pomoci pro znojemské učitele, považuji za podstatné tyto informace přehledně shrnout.

5.1 Jihomoravské muzeum ve Znojmě

Jihomoravské muzeum nabízí pro Znojemské školy poměrně širokou škálu možností. Tou klasičtější z nich jsou trvalé expozice. Ty se zaměřují jednak na přírodu Znojemska, ale dále také na místní historii. Jednou z nabízených expozic jsou zde Pravěcí zemědělci. Výhodou této expozice je, dle jednoho z respondentů, kromě jiného i možnost využití multidisciplinarity tématu a navštívit expozici zároveň i v rámci přírodopisu, jelikož proces vývoj člověka se nám v těchto předmětech prolíná. Poměrně novou záležitostí je také, s expozicí spojený portál archeologieznojmo.cz, který přibližuje obsah expozice a je možné jej využít i v rámci výuky ve třídě. Kromě kvalitních fotografií archeologických exponátů a jejich popisu zde můžeme nalézt například krátká edukační videa.⁹⁸

Často využívanou službou muzea jsou pak edukační programy. Ty jsou rozdělené dle věkových kategorií a tématu, přičemž každý program je zasazen do struktur RVP. Z programů věnovaných historii můžeme jmenovat např.: *BUDIŽ CIHLA!* či *VELKÉ DĚJINY / MALÉ OSUDY*. V blízké budoucnosti se navíc dočkáme rozšíření nabídky těchto programů. Na Alšově ulici ve Znojmě totiž vzniká nový depozitář muzea a také centrum regionální výuky. V rámci tohoto centra získá edukační tým muzea nové prostory a taktéž možnost práce i s nevystavovanými sbírkovými předměty. Nové edukační programy by měly cílit, mimo jiné, i na témata z moderních dějin nebo tematiku tradic a zvyků. Jeden

⁹⁸ Jihomoravské muzeum ve Znojmě [online] © 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.muzeumznojmo.cz>.

Webové stránky Archeologie Znojmo [online] © 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.archeologieznojmo.cz/index.php>.

z připravovaných programů, který však vznikl již dříve ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitní režimů, by se měl věnovat tématu železné opony.⁹⁹

5.2 Státní okresní archiv Znojmo

Návštěva archivu není pro základní a střední školy nic zcela běžného. Většina učitelů, jenž se účastnili mého výzkumu uvedli, že jej nenavštěvují. Jedna respondentka však uvedla exkurze do archivu běžně pořádá a zkušenost s nimi je výborná. Shodli jsme se nicméně na faktu, že je spíše vhodnější pro starší žáky, ideálně dějepisné maturanty. Základní školy mohou, dle mého názoru, návštěvu archivu zařadit např. v rámci dějepisných zájmových kroužků či využít digitální badatelny, ve které mohou žákům ukázat např. knihu práv města Znojma či smlouvy o vykopení z roboty.¹⁰⁰

5.3 Znojemská beseda

Znojemská beseda je organizace, jenž se se zabezpečuje na organizace kulturních a společenských akcí ve městě Znojmě. Některé ze jejich aktivit se dají také perfektně využít v rámci výuky dějepisu. Mezi jednu z nejoblíbenějších možností pak můžeme zařadit komentovanou prohlídku Hradebního opevnění, kterou vyzkoušeli dva z mých respondentů. Oba byli se zkušeností velmi spokojeni a mohou ji tak jen doporučit. V rámci komentovaných prohlídek s průvodcem mohou třídy navštívit i jiná místa. Z nabídky Znojemské besedy mohu zmínit např. prohlídkovou trasu Kostel Panny Marie a sv. Václava v Louce či okruh s názvem „Moderní architektura Znojma“ během kterého se žáci seznámí s historií staveb jako je Krammerova vila či Znojemská přehrada.

Kromě služeb prohlídek s průvodcem je možné využít také akce Dny evropského dědictví. Během této události jsou veřejnosti zpřístupněny zajímavé památky a prostory, které mohou být jinak nepřístupné. Tento rok se tyto Dny uskuteční od 7. do 15. září. Beseda také zařazuje fungování Znojemského podzemí nebo Městského divadla.

⁹⁹ Jihomoravské muzeum ve Znojmě [online] © 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.muzeumznojmo.cz>.

Mgr. Monika Frečerová, muzejní pedagog Jihomoravského muzea [ústní sdělení]. Olomouc, 16.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

¹⁰⁰ Moravský zemský archiv v Brně, Badatelna – SOKA Znojmo [online] © 2016 [cit. 2024-04-10].

Dostupné z: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/soka/sokazn/A8SL4DD2Bad3SOKAZN.htm>

Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojmě [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

5.4 Areál čs. opevnění a železné opony v Šatově

V obci Šatov nedaleko Znojma se nachází pěchotní srub MJ – S3 Zahrada, který je ve správě Technického muzea v Brně. V areálu probíhají pravidelné prohlídky s průvodcem a jeho návštěva se dá spojit i s exkurzí do nedalekého vodního mlýna ve Slupi. Na 8. června 2024 je v Šatovském bunkru naplánovaná akce s názvem Nepřítel naslouchá, která je zaměřená na tajnou komunikaci a vznikla u příležitosti výstavy Enigma – tajný svět šifer, která probíhá v Technické muzeu v Brně od 20. března do konce prosince letošního roku. Tato akce bohužel proběhne 8. června, tedy v sobotu, nicméně za zmínku zajisté stojí.¹⁰¹

5.5 Farnost kostelů sv. Mikuláše a sv. Kříže

Jako velmi dobrou zkušenost označil jeden z respondentů také exkurzi do kostela sv. Mikuláše ve spolupráci s místní farností. Prohlídku vedl Farář a děkan Mons. Jindřich Bartoš, který žákům sdělil spoustu zajímavostí a provedl je i po místech, kam by se běžně nedostali jako je např: kostnice, zvonice či kostelní půda.¹⁰²

5.6 Archeoskanzen Modrá a Archropark Pavlov

Ačkoliv jsou tato místa už poněkud dále o Znojma, byla účastníky výzkumu natolik doporučována, že jsem se rozhodla je zařadit. Archeopark Pavlov nabízí celou řadu edukačních programů, které jsou přizpůsobeny i pokročilejším znalostem středoškolských žáků. Právě pro ně je zde edukační program Paleolitické umění, který je částečně koncipován i badatelskou formou. Pro mladší žáky si pak lektori připravili programy Na úpatí Pavlovských vrchů či Věstonická Venuše.¹⁰³

Archeoskanzen Modrá je historicky zasazen do období Velké Moravy, a kromě klasické návštěvy, součástí, které je třeba pečení placek nebo ukázka výroby keramiky, se třídy mohou zúčastnit tzv. Týdnů na Velké Moravě – pro školy. Během nich se jim dostane výkladu od kostýmovaného průvodce a také hrané ukázkou způsobů tehdejšího života.¹⁰⁴

¹⁰¹ Technické muzeum v Brně, Památky, Areál čs. opevnění a železné opony v Šatově [online] [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.tnbrno.cz/pamatky/areal-cs-opevneni-a-zelezne-opony-satov/>.

¹⁰² Respondentka č. 3, učitelka na gymnáziu ve Znojme [ústní sdělení]. Znojmo, 4.4.2024. Nahrávka v archivu autora.

¹⁰³ Archeopark Pavlov [online] © 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.archeoparkpavlov.cz>.

¹⁰⁴ Archeoskanzen Modrá [online] © 2021 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.archeoskanzen.cz>.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat aktuální stav výuky regionálních dějin na základních a středních školách ve Znojmě. Prozkoumat četnost zapojování těchto témat do hodin dějepisu a také způsob tohoto zapojování. Vzhledem k rostoucímu trendu regionální výuky mi přišlo podstatné zdokumentovat aktuální situaci v místě, ve kterém se touto tematikou ještě nikdo nezabýval. Přínos dále vidím v případné identifikaci překážek v procesu zařazování těchto dějin do výuky.

Ke zjištění informací byl využit smíšený výzkum, do kterého byli přizváni učitelé dějepisu místních základních a středních škol. Pozvánka s žádostí o zapojení se do výzkumného šetření byla rozeslána nejdříve prostřednictvím kontaktování ředitelů daných škol, nicméně účast v této fázi nebyla vysoká. Rozhodla jsem se tedy kontaktovat vyučující napřímo a tímto způsobem jsem oslovila 27 vyučujících dějepisu. Těm jsem rozeslala krátký dotazník, který měl zmapovat jejich praxi výuky regionálních dějin. Na dotazník mi odpovědělo celkově deset z nich.

Součástí rozeslaného dotazníku byla i prosba o zapojení se do další části výzkumného šetření, na tu zareagovalo celkem osm vyučujících, které jsem následně kontaktovala. Schůzku se mi podařilo dohodnout se třemi z nich. Pro tuto část výzkumu byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, která je u pedagogických výzkumů běžná. Délka rozhovorů se pohybovala v rozmezí 45-60 minut a základní struktura byla vymezena stanovenými otázkami. V průběhu rozhovorů však vyvstala řada témat, která plánovaný rozsah otázek rozšířila. Na základně analýzy bylo určeno celkem sedm tematických celků, v rámci kterých byly následně komparovány odpovědi respondentů. Za důležité považuji ještě konstatovat fakt, že z výsledků výzkumu lze vyčíst pouze pohled respondentů na danou problematiku, nikoliv obecnou pravdu.

Před začátkem výzkumu byly stanoveny čtyři výzkumné otázky. Na dvě z nich přinesly výsledky výzkumu odpověď. Jednou z otázek bylo, *Jakou důležitost přisuzují učitelé a učitelky regionálním dějinám v rámci výuky dějepisu?* Na základně zjištění výzkumu si dovoluji konstatovat, že velikou. Všichni respondenti dotazníku totiž uvedli, že považují za velmi podstatné, aby žáky seznamovali s historií svého regionu. Důležitost, jenž vyučující tématu regionálních dějin přisuzují lze posoudit také na základě jejich aktuální práce s touto tematikou, která je v mnohých případech na vysoké úrovni. Velmi zajímavých výsledků bylo dosaženo i ve snaze odpovědět na otázku *Jaká je z pohledu*

*učitelů a učitelek největší překážka v častějším začleňování? Překážek se podařilo identifikovat několik, nicméně tou největší je dle výpovědí vyučujících čas. Aktuální osnovy výuky jim údajně nedovolují zařazovat tato témata tak, jak by si sami přáli. Další komplikací je také nepříliš uspokojivá úroveň komunikace mezi učiteli a zejména pak sdílení zkušeností a materiálů. Řešením tohoto nedostatku by mohla být komunita vzájemného učení, jejíž vznik by do budoucna ráda iniciovala jedna z účastnic kvalitativního výzkumu. Na otázku dostupnosti podpurných materiálů k výuce tohoto tématu se nepovedlo zcela adekvátně odpovědět, jelikož pohledy respondentů se různí. Zatímco část vyučujících považuje nabídku za dostačující, někteří zaujmají názor, že je jich nedostatek. Rozdílnost těchto tvrzení, dle mého úsudku, pramení v rozdílné představě o metodické podpoře. Na výzkumnou otázku č. 1. „*Jak se na znojemských základních školách a gymnáziích dle učitelských výpovědí vyučují regionální dějiny?*“ se bohužel nepodařilo nalézt zcela patřičnou odpověď. Důvodem je přílišná obecnost otázky, na kterou v závislosti na charakteru získaných dat nelze odpovědět dostatečně adekvátně.*

Přínos mé práce shledávám především v identifikaci některých nedostatků, které brání snazšímu zařazování regionálních témat do hodin dějepisu a nalezení snahy o jeho řešení. Zároveň věřím, že výzkum může posloužit jako zdroj inspirace pro učitele, jež by rádi regionální tematiku zařazovali více, jen k tomu doposud nenalezli cestu.

Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

BARTOŠ, Josef; SCHULZ, Jindřich a TRAPL, Miloš: *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. Olomouc 2004.

BARTOŠ, Josef: *Metodické otázky regionálních dějin*. Praha 1981.

BENEŠ, Zdeněk: *Regionální historiografie a školní dějepis*. In: KUKLÍK, Jan (eds.): *Regionální dějiny v dějepisném vyučování*. Ústí nad Labem 2006.

BENEŠOVÁ, Kristýna: *Využití regionální historie ve výuce dějepisu na příkladu Kladenska*. Praha 2019 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

DURAJKOVÁ, Vladimíra: *Zpráva o činnosti Jihomoravského muzea ve Znojmě za rok 2022*. Znojmo 2023.

EMANOVSKÝ, Petr: *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Olomouc 2013.

GRAZOVÁ, Blažena – LABISCHOVÁ, Denisa: *Z nejnovějšího výzkumu aktuální podoby výuky dějepisu*[online]. 2014 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/aktualni-podoba-vyuky-dejepisu/>.

HANOVSKÁ, Lenka: *Archiv bezpečnostních složek a jeho edukační potenciál*. *Paměť a dějiny* 13, 2019, 3, s. 68-72.

JIREČEK, Miroslav: *Proměny výuky dějepisu pohledem analýzy školních vzdělávacích programů*. In: *Historie otázky problémy* 15, 2023, 2, s. 17–38.

JULÍNEK, Stanislav: *Základy oborové didaktiky dějepisu*. Brno 2004.

KOPEČEK, Pavel – KRÁKORA, Pavel – CINGELOVÁ, Gabriela: *Didaktika a metodika výuky společenskovědních oborů a dějepisu pro začínající akademické pracovníky*. Olomouc 2015.

LABISCHOVÁ, Denisa – GRACOVÁ, Blažena: *Příručka ke studiu didaktiky dějepisu*. Ostrava 2008.

MAŽÁROVÁ, Monika: *Vzdělávací strategie Jihomoravského muzea ve Znojmě*. Brno 2015(nepublikovaná magisterská diplomová práce).

MIŠOVIČ, Ján: *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha 2019.

MUŠKOVÁ, Eva: *Metodika výuky regionálních dějin na příkladu Plzeňského kraje*. Plzeň 2016.

SVOBODOVÁ, Hana a kol.: *Koncepce terénní výuky pro základní školy*. Brno 2019.

ŠERBEROVÁ, Anna: *Regionální dějiny v přípravě učitelů na katedře historie ÚHS UJEP v Ústí nad Labem*. In: KUKLÍK, Jan (eds.): *Regionální dějiny v dějepisném vyučování*. Ústí nad Labem 2006.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra – ŠOBÁŇ, Marek: *Muzejní edukace: rozšířené interaktivní vydání* [online]. Olomouc 2012. In:
http://old.kvv.upol.cz/PROJEKTY/vv_ve_svete_souc_um/download/muzejni_edukace.iso.

Internetové zdroje

Archeologie Znojmo [online]. © 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z:
<https://www.archeologieznojmo.cz/index.php>.

Archeopark Pavlov [online]. © 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z:
<https://www.archeoparkpavlov.cz>.

Archeoskanzen Modrá [online]. © 2021 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z:
<https://www.archeoskanzen.cz>.

Jihomoravské muzeum ve Znojmě [online]. © 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z:
<https://www.muzeumznojmo.cz>.

Moravský zemský archiv v Brně, Badatelna – SOkA Znojmo [online]. © 2016 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z:
<http://www.mza.cz/a8web/A8Apps1/ARCViewer/ARCViewer.htm?ukod=XZN&usels=1&usku=0&usearch=1>.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online]. Praha 2007 [cit. 2024-03-13].
Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha 2021 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznacenyimi-zmenami.pdf>.

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+[online]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf.

Technické muzeum v Brně, Památky, Areál čs. opevnění a železné opony v Šatově [online] [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.tnbrno.cz/pamatky/areal-cs-opevneni-a-zelezne-opony-satov/>.

Závěrečná zpráva projektu Dějepis + [online]. Dostupné z: <https://dejepisplus.npi.cz/wp-content/uploads/2024/01/zaverecna-zprava-d-web.pdf>.

RESUMÉ

This research work focuses on mapping the current state of teaching regional history in Znojmo primary and secondary schools. The research found that teachers identified lack of time and poor communication of information between colleagues as the biggest barriers. I find the contribution of the thesis in documenting the current situation and also in opening many topics that can lead to its improvement. At the same time, the work can serve as an inspiration for teachers who are looking for a way to approach regional history.

Seznam příloh

Příloha č. 1

	Celé znění otázky	Druh otázky	Možnosti odpovědí
0.	Vaše jméno, emailový kontakt a název školy (Vaše údaje budou použity pouze ke zpracování dat výzkumu či případnému oslovení k další spolupráci. Pokud si nepřejete být osloven, uveďte pouze název školy.)	Otevřená otázka	
1.	Považujete za podstatné seznamovat žáky a žákyně během výuky dějepisu s historií jejich města, popřípadě regionu?	Uzavřená	1) Rozhodně ano 2) Spíše ano 3) Spíše ne 4) Rozhodně ne
2.	Jakými způsoby tato témata začleňujete?	Polouzavřená	1) Uvádění regionálních souvislostí s probíraným tématem 2) Vyučovací hodina věnovaná historii města Znojma 3) Exkurze po regionu 4) Vycházky za pamětihodnostmi 5) Exkurze do muzeí 6) Návštěva okresního archivu 7) Třídní projekty 8) Celoškolní projektové dny 9) Dlouhodobé projekty 10) Debaty s odborníky 11) Jiné:
3.	Jak často zařazujete regionální dějiny do své výuky?	Uzavřená	1) Maximálně 2x za školní rok 2) Výjimečně 3) Několikrát za pololetí 4) S regionálními souvislostmi propojuji většinu témat

4.	Jsou žáci a žákyně motivovaní zabývat se dějinami svého města?	Uzavřená	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ano, jejich zájem je výrazně vyšší než u jiných témat 2) Ano, jejich zájem je mírně vyšší než u jiných témat 3) Jejich motivace je srovnatelná jako u jiných témat 4) Ne, žáci nevykazují o tuto problematiku zájem
5.	Máte k této tematice dostatek výukových materiálů či jiné podpory?	Otevřená	
6.	Jaká témata z regionálních dějin zapojujete do hodin dějepisu?	Polouzavřená	<ol style="list-style-type: none"> 1) Znojemští Přemyslovci 2) Znojmo jako centrum vína a obchodu 3) Znojmo jako sídlo a královské město 4) Historie místních památek 5) Znojmo a Napoleonské války–Bitva u Znojma 6) Znojmo jako součást pohraničí 7) Znojemský region a československé opevnění 8) Nacionální poměry na Znojmsku v 19. století 9) Církevní stavby ve Znojmě 10) Středověké stopy na dnešní podobě města 11) Jiné:
7.	Je podle Vás vedení školy nakloněno myšlence zařazování výuky regionální historie?	Uzavřená	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozhodně ano 2) Spíše ano 3) Spíše ne 4) Rozhodně ne
8.	Vyrážíte s žáky na exkurze po Znojmě či znojemském regionu?	Uzavřená	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ano, často 2) Ano, výjimečně 3) Ne
9.	Jaká místa a instituce se žáky navštěvujete v rámci exkurzí?	Polouzavřená	<ol style="list-style-type: none"> 1) Znojemský hrad 2) Rotunda sv. Kateřiny 3) Znojemské podzemí 4) Areál Louckého kláštera 5) Chrám sv. Mikuláše 6) Městská radnice

			<ul style="list-style-type: none"> 7) Hradební opevnění města Znojma 8) Kaple sv. Václava 9) Areál čs. opevnění a železné opony v Šatově 10) Hrad Bítov 11) Zámek ve Vranově nad Dyjí 12) Bývalý minoritský klášter 13) Dominikánský klášter 14) Státní okresní archiv 15) Jihomoravské muzeum 16) Muzeum motorismu 17) Dům umění 18) Expozice pivovarnictví 19) Památník Prokopa Diviše 20) Jiné
10.	Na jaká historická místa / pamětihodnosti, mimo okres Znojmo, pořádá Vaše škola pravidelné dějepisné výjezdy?	Otevřená	